

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINĖS GEROVĖS IR NEGALIOS STUDIJŲ FAKULTETAS
SOCIALINĖS PEDAGOGIKOS IR PSICHOLOGIJOS KATEDRA

Specialiosios pedagogikos magistrantūros studijų programa

Kristina Kruglaitė

**MOKINIŲ SPECIALIŲJŲ UGDYMO SI POREIKIŲ TENKINIMAS
JAUNIMO MOKYKLOJE**

Magistrinis darbas

Magistro darbo vadovė -
Prof. Stefanija Ališauskienė

Šiauliai, 2014

Patvirtinimas apie atliktą magistro darbą savarankiškumą

Patvirtinu, kad įteikiamas magistro darbas.....

.....yra:

1. Atliktas savarankiškai ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose.
2. Nebuvo naudotas kitame institute / universitete Lietuvoje ir užsienyje.
3. Nėra medžiagos iš kitų autorių darbų, jeigu jie nėra nurodyti darbe.
4. Pateiktas visas panaudotos literatūros sąrašas.

.....

Vardas, pavardė

.....

Parašas

TURINYS

Magistro darbo santrauka	4
ĮVADAS.....	5
1. Jaunimo mokyklos vaidmuo ugdant specialiųjų ugdymosi poreikių turintį mokinį	8
1.1 Jaunimo mokyklų veiklą reglamentuojančių dokumentų apžvalga.....	8
1.2 Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių įtraukimas į bendrojo ugdymo sistemą.....	11
1.3 Šeimos ir mokyklos bendradarbiavimas.....	12
1.4 Pedagogų vaidmuo ugdant specialiųjų poreikių turintį mokinį	13
2. Jaunimo mokyklos vaidmuo tenkinant mokinių specialiuosius ugdymosi poreikius: atvejo analizė	15
2.1 Tyrimo metodologija	16
2.2 Jaunimo mokyklos mokiniai ir jų kaita	17
2.3 Jaunimo mokyklos specialistų komandos veikla	25
2.4 Šeimos ir jaunimo mokyklos bendradarbiavimas	29
2.5 Jaunimo mokyklos ir kitų institucijų bendradarbiavimas siekiant padėti mokiniui	32
IŠVADOS	34
Literatūra	35
Summary	38

Magistro darbo santrauka

Teorinėje magistrinio darbo dalyje siekta apžvelgti Jaunimo mokyklas reglamentuojančius dokumentus, kaip specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai įtraukiami į bendrojo ugdymo sistemą, koks pedagogų vaidmuo ugdant specialiųjų ugdymosi poreikių turintį mokinį, kaip apibūdinamas šeimos ir mokyklos bendradarbiavimas.

Tyrimo tikslas: atskleisti Jaunimo mokykloje teikiamą pagalbą specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiam mokiniui, siekiant parengti mokinį sėkmingai pereiti į suaugusiųjų gyvenimą.
Tyrimo objektas: Jaunimo mokyklos pagalba specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiam mokiniui.

Empirinio tyrimo metu buvo pasirinkti tokie metodai: dokumentų analizė (mokyklos veiklą reglamentuojantys dokumentai, asmeninės mokinių bylos bei kiti mokyklos dokumentai), interviu turinio analizė, apklausos raštu aprašomoji analizė. *Tyrimo dalyvavo* 19 respondentų, kurie pasirinkti tikslinės atrankos būdu - tai specialistai ir pedagogai, dirbantys su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais vaikais; taip pat tėvai, auginantys specialiųjų poreikių turinčius vaikus, ir tėvai, kurių vaikai neturi specialiųjų ugdymosi poreikių; tyrime dalyvavo Vaiko gerovės komisijos pirmininkė; taip pat dalyvavo 13-16 metų mokiniai, iš jų 3 mokiniai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių bei 3 įprastinės raidos mokiniai. *Empirinėje* dalyje siekiama įvertinti koks mokyklos mokinių kontingentas ir kaip jis keičiasi, kaip specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių tenkinimas Jaunimo mokykloje, kaip mokykla bendradarbiauja su mokinių šeimomis bei kitomis institucijomis, tenkinant mokinių individualius poreikius.

Empirinio tyrimo išvados:

1. Tyrimo rezultatai, remiantis vienos mokyklos atveju, parodė, kad Jaunimo mokyklos kontingentą sudaro mokiniai, dažniausiai pasižymintys mokymosi motyvacijos stoka bei elgesio sunkumais; dalies mokinių situacijos susijusios su teisės sauga. Dauguma mokinių gyvena socialinės rizikos aplinkose. Mokiniai į Jaunimo mokyklą patenka su jau nustatytais specialiaisiais ugdymosi poreikiais, tačiau mokykla ne visada gauna reikiamą informaciją, kuri būtina norint tęsti švietimo pagalbą. Mokykloje sudaryta pagalbos specialistų komanda, kuri stebi naujai atvykusius mokinius ir vertina jų gebėjimus. Mokyklos dokumentų analizė parodė, kad per pastaruosius penkerius metus mokinių skaičius mokykloje sumažėjo, tačiau į ją patenka vis jaunesni vaikai. Daugumai vaikų taikomos minimalios priežiūros priemonės.
2. Tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad Jaunimo mokykloje sudarytos tinkamos sąlygos ugdytis specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiam mokiniui. Jaunimo mokykloje, kaip ir kitose bendrojo ugdymo sistemos mokyklose, veikia Vaiko gerovės komisija. Specialistų komanda mokiniams sudaro sąlygas ugdytis, padeda įveikti sunkumus.
3. Remiantis tyrimo dalyvių teigimu, mokykloje dirbantys pedagogai ir specialistai nuolat bendrauja tarpusavyje. Mokyklos bendruomenė stengiasi palaikyti kuo glaudesnius tarpusavio santykius, kad galėtų padėti mokiniui. Mokykla palaiko ryšius su Savivaldybės vaiko gerovės komisija, Pedagogine psichologine tarnyba, Vaiko teisių apsauga, Nepilnamečių inspekcija. Tačiau didžiausių sunkumų patiriama bendraujant su šeima.
4. Tyrimas leidžia teigti, kad dalyvavusi Jaunimo mokykla iš esmės neišsiskiria iš bendrojo ugdymo sistemos, nebent tik tuo, jog čia mokiniams skiriamas išskirtinai didelis dėmesys dėl jų elgesio sunkumų. Jaunimo mokykla siekia, kad ugdymasis būtų prieinamas kiekvienam mokiniui, kad būtų tenkinami individualūs jo poreikiai, padedama įveikti mokiniui kylančias problemas, kurių šios mokyklos mokiniai patiria labai daug. Jaunimo mokykloje sudaromos sąlygos ugdytis įvairių gabumų turintiems mokiniams ir neiškristi iš mokyklos.
5. Remiantis tyrime dalyvavusių mokinių nuomone, dalis jų vertina mokyklos dedamas pastangas, siekia įgyti vidurinę išsilavinimą, baigę mokyklą planuoja toliau mokytis profesinio rengimo centre arba suaugusiųjų mokymo centre.

IVADAS

Jau keletą dešimtmečių Vakarų Europos šalyse vyksta intensyvus judėjimas, reikalaujantis įgyvendinti tokias vaiko teises, kaip: įgyti išsilavinimą, atitinkantį jo norus ir gebėjimus, gyventi savo šeimoje iki pilnametystės, lankyti tą pačią mokyklą, ar tą pačią klasę, kaip ir kiti bendraamžiai. Lygias visų vaikų (ypač tų, kurie patiria mokymosi sunkumų) teises mokytis kartu su bendraamžiais daugelyje šalių reglamentuoja oficialūs švietimo politikos dokumentai. Vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių ugdymas kartu su bendraamžiais prasidėjo jų įtraukimu, integracija į bendrojo lavinimo mokyklas. Tačiau iki šiol dar ne visose šalyse ši vaiko teisė įgyvendinama. Lietuvoje integracijos idėjos sparčiai plito pirmaisiais metais po Nepriklausomybės atkūrimo ir per daugiau nei du pastaruosius dešimtmečius įvyko dideli poslinkiai, kuriant inkliuzinę mokyklą visiems.

Jaunimo mokyklos koncepcijoje (2005) sakoma, kad „1990–1993 metais vykstant spartiems valstybės socialinio - ekonominio, kultūrinio gyvenimo pokyčiams bendrojo lavinimo mokykla nesugebėjo prisitaikyti prie kintančių sąlygų, todėl mokyklas paliko didelis mokinių skaičius. Todėl per 1990–1993 metus mokymąsi nutraukė ne tik dalis pagrindinio ugdymo programą baigusiuju, bet ir 16 metų neturinčių bei pagrindinio išsilavinimo neįgijusių asmenų.“ Tad ir imtasi kurti Jaunimo mokyklas, kad būtų užtikrintas vaikų ugdymosi tęstinumas. Jaunimo mokyklos koncepcijoje (2005) teigiama, kad „Jaunimo mokyklos skirtos pagrindinėse ir vidurinėse mokyklose nepritapusiems, mokymosi motyvacijos stokojantiems ar dėl kitų socialinių–ekonominių priežasčių bendrojo lavinimo mokyklų nelankantiems vaikams ir jaunuoliams“. Dalis į Jaunimo mokyklas patenkančių mokinių turi ir specialiųjų ugdymosi poreikių. Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais mokiniais Lietuvoje buvo susidomėta jau seniai. Karvelio (2001) teigimu „dar 1905m., kai buvo pradėti mokyti kurtieji“. 1918m. Lietuvai paskelbus savo valstybingumą ir nepriklausomybę, susirūpinta sutrikusio vystymosi vaikų specialiuoju auklėjimu ir mokymu, jų globa (Specialiojo ugdymo pagrindai, 2003). Organizuoti tokių vaikų, paauglių ir kitų asmenų specialųjį mokymą, auklėjimą ir globą daug padėjo medikai, pedagogai, pažangūs visuomenės veikėjai, katalikiškosios bendrijos, draugijos bei mokslo įstaigos. Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas (2011) bei kiti teisiniai dokumentai laiduoja saugią mokymosi aplinką, galimybes ugdyti visus mokinius. Tačiau specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių perkėlimas į bendrojo lavinimo mokyklą (Jaunimo mokykla taip pat yra bendrojo ugdymo sistemos dalis) ne visada sukuria mokiniams saugią aplinką ir garantuoja tinkamą kiekvieno mokinio individualių poreikių tenkinimą. Kaip ir kitos bendrojo

lavinimo mokyklos, Jaunimo mokykla skirta visiems mokiniams. Tačiau joje dažniausiai ugdomi mokymosi motyvacijos stokojantys mokiniai, taip pat patiriantys sunkumų mokykloje, turintieji specialiųjų ugdymosi poreikių, kuriems dažnai reikalinga resocializacinė pagalba.

Magistro darbo aktualumas. Mokiniai, kurie patiria sunkumų mokykloje, turi nepatenkintų specialiųjų ugdymosi poreikių, dažnai praranda mokymosi motyvaciją, jiems kyla rizika iškristi iš mokyklos. Dažnai šie mokiniai taip pat turi ir psichologinių, socialinių, sveikatos problemų. Tokie mokiniai dažniausiai ir patenka į Jaunimo mokyklą. Jaunimo mokyklai ir jos ugdytiniam reikėtų skirti ypatingą dėmesį, tenkinti jų specialiuosius ugdymosi poreikius, kad šie mokiniai neiškristų iš mokyklos, galėtų įgyti išsilavinimą, būtų pasirengę tinkamai pereiti į suaugusiųjų gyvenimą, taptų visaverčiais piliečiais.

Tyrimo objektas: Jaunimo mokyklos pagalba specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiam mokiniui.

Tyrimo tikslas: atskleisti jaunimo mokykloje teikiamą pagalbą specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiam mokiniui, siekiant parengti mokinį sėkmingai pereiti į suaugusiųjų gyvenimą.

Magistro darbe analizuojami tokie **probleminiai klausimai:**

- Kokie mokiniai mokosi jaunimo mokyklose ir kokie jų ugdymosi poreikiai? Kokią dalį Jaunimo mokyklos mokinių sudaro tie, kurie bendrojo lavinimo mokykloje gavo švietimo ar kitokią pagalbą?
- Kas ir kaip tenkina mokinių specialiuosius ugdymosi poreikius Jaunimo mokykloje?
- Kaip tarpusavyje bendradarbiauja mokyklos pedagogai, specialistai, šeima ir kitos institucijos?
- Kaip Jaunimo mokykla užtikrina ugdymo prieinamumą kiekvienam mokiniui?
- Kaip Jaunimo mokyklos mokiniai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių supranta ir priima jiems teikiamą pagalbą?

Siekiant atsakyti į iškeltus probleminius klausimus, numatyti tokie **tyrimo uždaviniai:**

1. Išanalizuoti Jaunimo mokyklos mokinių kontingentą, atskleisti esminius mokinių ugdymosi poreikius bei jų pokyčius per pastaruosius metus.
2. Nustatyti, kaip Jaunimo mokykloje teikiama pagalba mokiniui, turinčiam specialiųjų ugdymosi poreikių.
3. Atskleisti, kaip, teikdami pagalbą mokiniui, tarpusavyje bendradarbiauja pedagogai, specialistai, tėvai, kitos institucijos.
4. Atskleisti, kaip Jaunimo mokykla užtikrina ugdymo prieinamumą kiekvienam mokiniui.
5. Atskleisti, kaip mokiniai supranta jiems teikiamą pagalbą ir kokie jų ateities planai.

Pagrindinės sąvokos:

Bendravimas - informacijos perdavimo, priėmimo arba pasikeitimo aktas, idėjų raiškos menas. Sėkmingo bendravimo komponentai yra supratimas, pasitikėjimas, autonomija, lankstumas. Tinkamas bendravimas sudaro gerą kooperavimosi ir bendradarbiavimo pagrindą (Ališauskienė, Miltenienė, 2004).

Inkliuzija – socialiniai santykiai, pagrįsti partnerystės principais bei skirtubių toleravimo filosofija (Ruškus, 2002)

Mokykla – juridinis asmuo, valstybės narės juridinio asmens ar kitos organizacijos padalinys, įsteigtas Lietuvos Respublikoje teisės aktų nustatyta tvarka, kurio pagrindinė veikla yra formalusis arba (ir) neformalusis švietimas. (Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 2011.)

Mokyklos bendruomenė – mokyklos mokytojai, mokiniai, jų tėvai (globėjai, rūpintojai) ir kiti asmenys, vienijami mokymo santykių ir bendrų švietimo tikslų. (Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 2011)

Socialinė aplinka – socialinė terpė, su kuria sąveikauja individas ar socialinė grupė (Kučinskas, 2000).

Socializacija – procesas, per kurį žmogus įsisavina vertybes, normas, elgesio vaidmenis ir modelius, būdingus tai visuomenei, kurioje jis gyvena, o tos vertybės, normos, elgesio vaidmenys ir modeliai tampa žmogaus elgesio ir veiklos motyvacijos pagrindu (Matulionis, 2002).

Specialieji ugdymo(si) poreikiai – pagalbos ir paslaugų ugdymo procese reikmė, atsirandanti dėl išskirtinių asmens gabumų, įgimtų ar įgytų sutrikimų, nepalankių aplinkos veiksnių. (Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 2011).

Švietimo pagalba – mokiniams, jų tėvams (globėjams, rūpintojams), mokytojams ir švietimo teikėjams specialistų teikiama pagalba, kurios tikslas – didinti švietimo veiksmingumą (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2011).

Magistro darbo struktūra. Šį magistro darbą sudaro: santrauka lietuvių kalba, įvadas, 2 skyriai, išvados, naudotos literatūros sąrašas (36 šaltiniai), santrauka anglų kalba. Darbo apimtis – 38 puslapiai.

1. Jaunimo mokyklos vaidmuo ugdant specialiųjų ugdymosi poreikių turintį mokinį

Šiame skyriuje trumpai apžvelgiami dokumentai, reglamentuojantys Jaunimo mokyklų veiklą šalies ir mokyklos mastu.

1.1 Jaunimo mokyklų veiklą reglamentuojančių dokumentų apžvalga

Analizuojant Jaunimo mokyklų reglamentavimą šalyje remtasi tokiais dokumentais:

- LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2012m. gegužės 8d. Nr. V – 766 *“Dėl nuosekliojo mokymosi pagal bendrojo ugdymo programas tvarkos aprašo patvirtinimo”*, Vilnius
- LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2012m. birželio 28 d. Nr. V – 1049 *„Dėl mokymosi formų ir mokymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“*, Vilnius
- LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2011 m. liepos 8 d. Įsakymas Nr. V-1228 *“Dėl Specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo”*. Vilnius.
- LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2011 m. liepos 5 d. Įsakymas Nr. V-1215 *“Dėl Psichologinės pagalbos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo”*.
- LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2011 m. liepos 8 d. Įsakymas Nr. V-1229 *“Dėl Specialiosios pagalbos teikimo mokyklose (išskyrus aukštąsias mokyklas) tvarkos aprašo patvirtinimo”*.
- LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2011 m. rugsėjo 30 d. Įsakymas Nr. V-1775 *“Dėl mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių (išskyrus atsirandančius dėl išskirtinių gabumų) pedagoginiu, psichologiniu, medicininiu ir socialiniu pedagoginiu aspektais įvertinimo ir specialiojo ugdymosi skyrimo tvarkos aprašo patvirtinimo”*
- LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2011-09-30 Nr. V – 1795 *„Dėl mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“*, Vilnius.
- LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2011-04-11 Nr. V-579 *„Dėl mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“*, Vilnius.
- Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2011 m. liepos 13 d. įsakymu Nr. V-1265/V-685/A1-317 *„Dėl*

mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, grupių nustatymo ir jų specialiųjų ugdymosi poreikių skirstymo į lygius tvarkos aprašo patvirtinimo“. Vilnius.

- Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2005 m. gruodžio 12 d. Nr. ISAK-2549 „Dėl Jaunimo mokyklų koncepcijos“, Vilnius.

Dokumentų apžvalga rodo, kad Jaunimo mokyklos kaip ir visos kitos bendrojo ugdymo įstaigos remiasi pagrindiniais dokumentais, kurie reglamentuoja švietimo įstaigų veiklą ir tikslus. Jaunimo mokyklos remiasi Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu (2011) kuriame nurodomi pagrindiniai tikslai, kaip *„išugdyti kiekvienam asmeniui vertybines orientacijas, leidžiančias tapti doru, siekiančiu žinių, savarankišku, atsakingu, patriotiškai nusiteikusiu žmogumi, išlavinti dabartiniam gyvenimui svarbius jo komunikacinius gebėjimus, padėti įsisavinti žinių visuomenei būdingą informacinę kultūrą, užtikrinant valstybinės kalbos, užsienio kalbų ir gimtosios kalbos mokėjimą, informacinį raštingumą, taip pat šiuolaikinę socialinę kompetenciją ir gebėjimus savarankiškai kurti savo gyvenimą ir sveikai gyventi“*. Šių tikslų siekia visos bendrojo lavinimo mokyklos. Mokyklos vadovaujasi nuosekliojo mokymosi pagal bendrojo ugdymo programas tvarkos aprašu (2012), kuriame reglamentuojama „priėmimą mokytis pagal bendrojo ugdymo programas, kėlimą į aukštesnę klasę, perėjimą prie aukštesnio lygmens ugdymo programos, ugdymo programos kartojimą, jos baigimą, mokymosi pasiekimų gilinimą ir plėtojimą“.

Apžvelgus Jaunimo mokyklos koncepcijos nuostatas (2005) matyti, kad jau 1993 m. gegužės 27 d. Lietuvos Respublikos kultūros ir švietimo ministerijos kolegijos patvirtinta šalies savivaldybėse steigti jaunimo mokyklas. Jaunimo mokykloms buvo keliamas tikslas – padėti į mokyklą grąžinti paauglius ir jaunuolius, jiems pažinti save, mokytis spręsti savo problemas, grąžinti ir toliau ugdyti pasitikėjimą savimi, gebėjimą panaudoti savo gabumus, pomėgius ir polinkius, išsiugdyti atsparumą neigiamai socialinės aplinkos įtakai, stiprinti mokymosi motyvaciją. Taip pat Jaunimo mokyklos koncepcijoje (2005) teigiama, kad Jaunimo mokykloje gali mokytis 12–16 metų mokiniai, turintys mokymosi sunkumų, bei 16–18 metų mokiniai.

Kaip ir kitos bendrojo lavinimo mokyklos, Jaunimo mokyklos vadovaujasi LR įsakymu dėl mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimo tvarkos aprašu (2011) kuriame yra teigiama, kad mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimo tvarkos aprašas nustato vaikų/mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo/mokymo organizavimą ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklose, profesinio mokymo įstaigose,

teikiančiose pirminį profesinį mokymą, aukštosiose mokyklose ir kito neformaliojo vaikų švietimo programos vykdančiose įstaigose.

Daugėjant specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių, Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija 2011m. liepos mėnesį patvirtino naujus įsakymus (2011) „Dėl mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, grupių nustatymo ir jų specialiųjų ugdymosi poreikių skirstymo į lygius tvarkos aprašo patvirtinimo“, „Dėl Specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, „Dėl Psichologinės pagalbos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, „Dėl Specialiosios pagalbos teikimo mokyklose (išskyrus aukštąsias mokyklas) tvarkos aprašo patvirtinimo“. Visi šie dokumentai aktualūs ir jaunimo mokyklai.

Kaip nurodoma LR švietimo ir mokslo ministro įsakyme (2011-04-11 Nr. V-579) „Dėl mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, mokyklos vaiko gerovės komisijos paskirtis – „organizuoti ir koordinuoti prevencinį darbą, švietimo pagalbos teikimą, saugios ir palankios vaiko ugdymui(si) aplinkos kūrimą, švietimo programų pritaikymą mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, atlikti mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių (išskyrus poreikius, atsirandančius dėl išskirtinių gabumų) pirminį įvertinimą ir atlikti kitas su vaiko gerove susijusias funkcijas“. Kitaip tariant Vaiko gerovės komisija atlieka pagrindines funkcijas organizuojant, koordinuojant pagalbos teikimą kiekvienam mokiniui. Todėl kiekviena jaunimo mokykla, atsižvelgdama į mokyklos specifiką, numatoma savo pagrindinį tikslą – padėti vaikams ir jaunuoliams grįžti į nuosekliojo mokymosi sistemą, padėti jiems atstatyti mokymosi motyvaciją, sudaryti sąlygas pažinti save, išmokti spręsti gyvenime išskylančias problemas ir išsiugdyti atsparumą neigiamai socialinei įtakai. Pavyzdžiui, šiame magistro darbe dalyvavusios jaunimo mokyklos (M) uždaviniai yra tokie:

- teikti pagrindinį ugdymą ir siekti, kad kuo daugiau mokinių įgytų pagrindinį išsilavinimą;
- įvairia praktine, teorine veikla, atitinkančia pozityvius mokinio poreikius, interesus ir gebėjimus, turtinti jų asmeninę patirtį, padėti pasirengti tolesniam mokymuisi, profesiniam apsisprendimui, socialiniam-kultūriniam gyvenimui.

Konkretei jaunimo mokykla atsižvelgdama į jos modelį, mokinių, vietos, regiono, šalies poreikius gali kelti jai aktualius tikslus ir uždavinius, kurie būtų glaudžiai susiję su dokumentų bendrosiomis nuostatomis.

1.2 Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių įtraukimas į bendrojo ugdymo sistemą

Ugdant mokinius, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių, metams bėgant daug kas keitėsi – jei daugiau nei prieš 20 metų mokiniai, turintys SUP buvo tik įtraukiami, integruojami į bendrojo ugdymo sistemą, tai dabar jau akcentuojamas inkluzinis ugdymas, kai mokykloje turi būti tenkinami įvairūs mokinių ugdymosi poreikiai. UNESCO (2005) dokumentuose teigiama, kad „inkluzija kilo iš specialiojo ugdymo“. Tyrėjų Ališauskienės ir kt. (2008 1 (18) atlikto tyrimo metu paaiškėjo, kad daugiau nei dešimtdalis mokinių, besimokančių šalies bendrojo lavinimo mokyklose, turi specialiųjų ugdymosi poreikių. Kaffemanienė (2001) teigia, kad specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų socializacijos keliai sudėtingi, skirtingi nuo įprastinėmis sąlygomis augančių vaikų (p.102). Pasak Sabaliauskienės (2010), po nepriklausomybės atkūrimo Lietuva siekė užtikrinti, kad kuo daugiau vaikų ugdytųsi bendrojo lavinimo mokyklose ir buvo siekiama sukurti inkluzinio ugdymo modelį. Specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai, kaip ir jų bendraamžiai, turi bendravimo, pripažinimo ir saugumo poreikį. Tačiau dėl įvairių specifinių raidos bruožų šie vaikai anksti patiria menką suaugusiųjų ir bendraamžių vertinimą, palaiptinai formuojasi menkavertiškumo jausmas, noras įsitvirtinti bet kokiomis, net ir socialiai nepageidautinomis, formomis. Išliekant aktualiam pripažinimo ir priklausymo poreikiui, ieškoma terpės, kur tai būtų įmanoma realizuoti. Kaffemanienė (2001) teigia, kad vienas iš visuomenės kokybės rodiklių yra tai, kaip ji sugeba pasirūpinti savo pažeidžiamiausia dalimi – neįgaliaisiais. Daugelyje šalių neįgaliesiems yra užtikrintos jų teisės į pilnavertišką gyvenimą, integravimą į visuomenę, jie gali jaustis pilnaverčiais piliečiais. Tačiau, kaip teigia ir Kaffemanienė (2001), pokyčiai šia linkme vyksta daugelyje pasaulio šalių, tačiau ir šiuo metu nėra tokios šalies, kuri galėtų tvirtinti, jog padaryta viskas, gerinant šių žmonių socialinį statusą, užtikrinant jų emocinę gerovę bendruomenėje. Sėkmingai inkluzijai būtina pirmiausia keisti visuomenės požiūrį į *kitokius* asmenis. Svarbu formuoti supratimą, kad neįgalieji yra lygiaverčiai ir turintys visas teises (p. 103). Vaiko teisių užtikrinimas akcentuojamas kaip inkluzinio ugdymo esmė (UNESCO). Svarbus inkluzinio ugdymo aspektas, vidurinių mokyklų mokinių požiūriu yra tai, kad šitokia sistema suteikia galimybę įvairių gebėjimų ir patirties jaunuolius bendrauti, todėl jie praturtina vieni kitus, patobulina socialinius įgūdžius. Inkluzinis ugdymas iškelia daugiau spręstinių uždavinių negu mokymasis atskirai.

1.3 Šeimos ir mokyklos bendradarbiavimas

Šeimos ir mokyklos bendradarbiavimas – ne tik darbas, nuderbamas kartu, bet ir požiūris į vaiką. Tinkamas požiūris į vaiką formuojasi tuomet, kai mokykla ir šeima siekia bendrų tikslų ir supranta vieni kitus. Kaip teigia Kvieskienė (2003), šeima vaikui perduoda pagrindines normas, vertybes. Įvairiose šalyse atliekami tyrimai, kuriais bandoma išsiaiškinti tėvų ir mokyklos bendradarbiavimą. Pasak Keinio (2000), bendradarbiavimas suprantamas kaip darbas kartu sutelkiant intelektines jėgas, padedant vienas kitam, susivienijant, veikiant kartu. Tyrimai (Ališauskas, ir kt., 2011) rodo, kad tėvų įsitraukimas ir dalyvavimas, sprendžiant mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių tenkinimo problemas, aktualus tiek mokslinio diskurso, tiek siekio tobulinti specialiųjų poreikių turinčių mokinių ugdymosi, specialiosios pagalbos formas prasme. Tik su tėvų pagalba pasiekiami geresni rezultatai. Bet ar visada tėvai gauna pakankamai informacijos apie vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius? Pasak Ališausko (2001), tėvai nepakankamai įtraukiami į vaiko problemos identifikavimą bei vaikų SUP tenkinimą. Bendradarbiavimas teikia naudos ne tik mokiniui, bet ir mokytojams, mokyklai. Turėdami galimybę pažvelgti į šeimos kontekstą, jie gali aiškiau suvokti mokinio poreikius ir tinkamai jam padėti. Tyrimai (Miltenienė, Venclovaitė, 2012) akcentuoja specialistų ir kitų pedagogų bendradarbiavimą ir pažymi, jog svarbu yra kontaktuoti emociniame lygmenyje, nebijoti parodyti savo silpnųjų pusių, padėti ir remti vienas kitą, nelaukiant, kol kiti kažką padarys už jus; patiems gauti paramą iš kolegų ir panaudoti ją praktiškai savo darbe, nes glaudžiai bendradarbiaujant skleidžiama informacija, dalijamasi turimomis žiniomis bei išsiugdomi trūkstami įgūdžiai. Pasak Ališauskienės ir Miltenienės (2004), kiekvienas asmuo, darantis ugdomąjį poveikį vaikui ir dalyvaujantis jo ugdymo procese, turi savitą vaiko akademinį pasiekimų ir tolesnės mokymosi perspektyvos, socialinės emocinės savijautos, elgesio suvokimą. Taigi, kiekvienas kas dalyvauja ugdant vaiką ir tiki jo gabumais, padeda vaikui tobulėti ir patirti sėkmę.

Mokyklos ir šeimos bendradarbiavimo problemos nėra naujos, tačiau jos visada išliko labai svarbios ir aktualios. Pasak Pakalniškienės (2001), augančiam vaikui reikia meilės, nuolatinio saugumo jausmo. Visa tai gali suteikti tik šeima. Šeimai tenka pagrindinis vaidmuo auklėjant augančią kartą, užtikrinant vaikui globą bei priežiūrą. Šeima tenkina įvairius, ypač socialinius, žmogaus poreikius. Šeimos socialinės ir buitinės sąlygos labai veikia vaiko psichofizinį vystymąsi, jo socializaciją (Karvelis, 2001). Pasak Berns (2009), vaiko socializacija prasideda šeimoje. Bendras pastangų rezultatas didele dalimi priklauso nuo šeimos ir mokyklos ryšio. Mokykla tik žiniomis

vaikui padeda praturtinti šį procesą. Vis reikšmingesnis tampa šeimos kaip socializuojančio veiksnio vaidmuo (Karvelis, 2001). Todėl vis dažniau domimasi šeimos buities sąlygomis, auklėjimu ir taip siekiama teigiamo poveikio vaiko raidai. Vaiko gyvenimo sąlygos turi įtakos mokinio pasiekimams. Berns (2009) teigimu, jei namuose vaikai turi palankią mokymuisi aplinką, iš jų tikimasi aukštų, bet realių mokymosi rezultatų ir profesinio pasirinkimo, tėvai bendradarbiauja su mokytojais ir bendruomene vaiko ugdymo klausimais, vaikai gali daug pasiekti. Glaudus šeimos ir mokyklos bendradarbiavimas – vienas iš pagrindinių veiksnių, lemiančių ir sutrikusio intelekto ugdytinių rengimą gyvenimui, jų raidą, socialinę adaptaciją (Ozolaitė, 2001). Pedagogui labai svarbu išsiaiškinti, kokių pozicijų laikosi tėvai, kai jų vaikas yra neįgalus, kiek jie suvokia savo vaiko negalę, kokia jų pažiūra į savo neįgalų vaiką, į tai, kad reikalingas specialiai organizuotas ugdymas mokykloje (Karvelis, 2001). Nuo tėvų požiūrio į vaiko negalę priklausys ne tik šeimos ir mokyklos bendradarbiavimas, bet ir vaiko padėtis šeimoje. Nes tėvų požiūris į savo vaiką labai svarbus visiems pedagogams dirbantiems su negalia turinčiu vaiku, bei pačiu tarpusavio bendravimu ir supratimu.

Mokyklos ir šeimos tarpusavio bendradarbiavimas minimas ir Jaunimo mokyklų koncepcijoje (2005). Teigiama, kad Jaunimo mokyklos mokytojai ir specialistai, bendradarbiaudami su mokinio šeima, padeda mokiniui atgauti dvasinę pusiausvyrą, ugdyti teigiamą mokymosi motyvaciją ir pozityvias gyvenimo nuostatas. Todėl ir buvo kuriamos Jaunimo mokyklos, kurios vykdytų socialinę, psichologinę, pedagoginę problemų prevenciją, užtikrintų saugumą mokykloje, bendrautų su socialinę pagalbą teikiančiomis tarnybomis, sveikatos priežiūros, teisėtvarkos institucijomis.

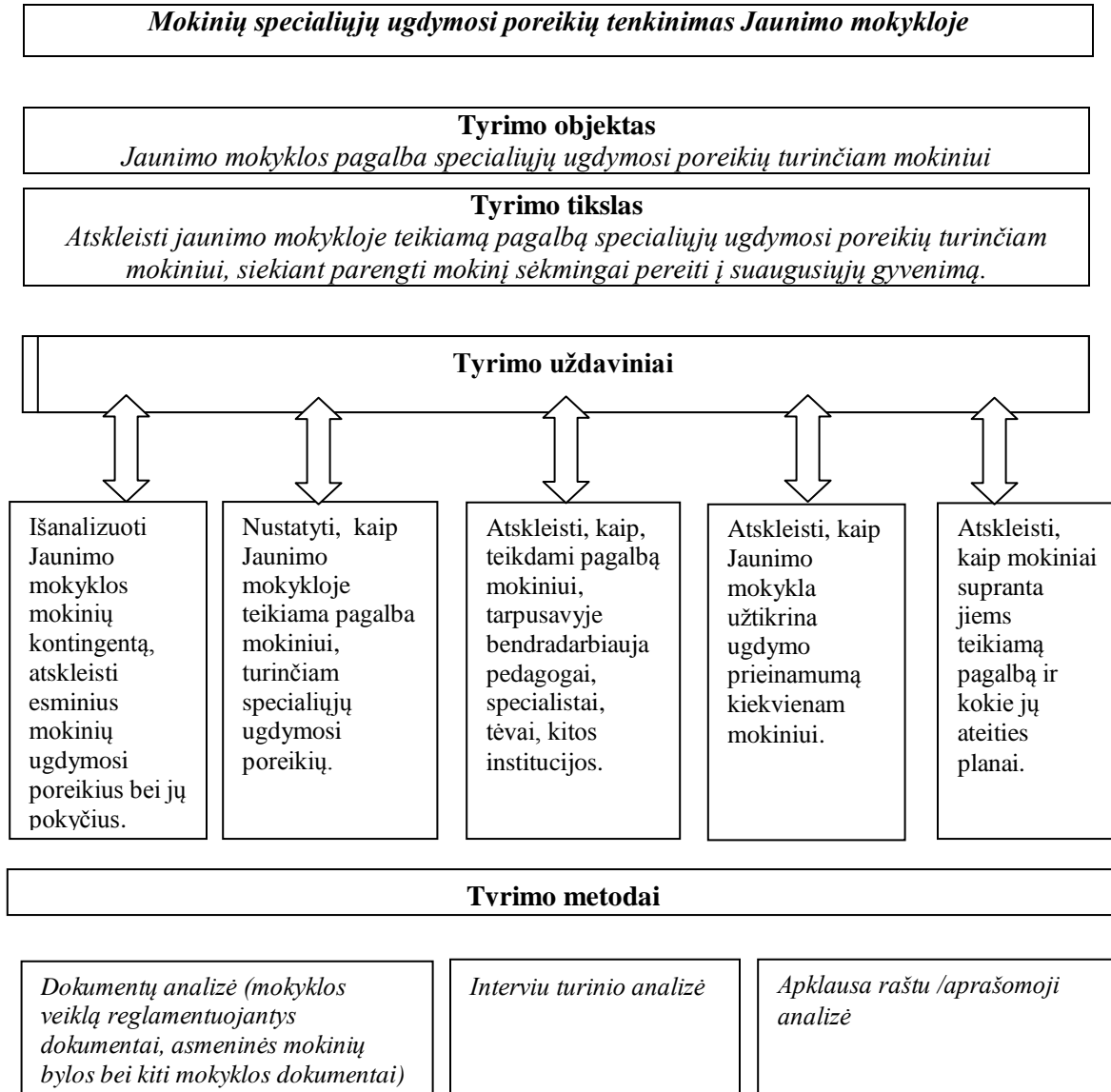
1.4 Pedagogų vaidmuo ugdant specialiųjų poreikių turintį mokinį

Dokumentuose bei literatūroje akcentuojama mokytojų aukšta kompetencija dirbti su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais mokiniais, tačiau ne visi pedagogai yra kompetentingi padėti sunkumų patiriančiam vaikui (Ališauskas, 2001). Dalies pedagogų požiūris į neįgaliųjų ugdymą ir pačius neįgaliuosius menkai tepasikeitė. Deja, neigiamos nuostatos į neįgaliuosius būdingos ir daliai specialiųjų pedagogų. Ne visi pedagogai geba tuo pačiu metu dirbti su visais mokiniais ir atkreipti dėmesį, padėti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiam mokiniui (Ališauskas, 2001). Bendrojo ugdymo įstaigų pedagogams reikėtų siekti aukštesnės kompetencijos mokinių

specialiųjų ugdymosi poreikių tenkinimo srityje, nes baimę ir atmetimą dažniausiai lemia informacijos apie SUP vaikus stoka. Melienė, Miltenienė, Kairienė (2013) teigia, kad bendrojo ugdymo mokytojai inkliuzinėje aplinkoje jaučiasi nesantys pakankamai pasirengę darbui su įvairių sutrikimų turinčiais mokiniais. Galima teigti, kad pedagogas yra pagrindinis mokinio ugdymo proceso dalyvis, kuris turi pažinoti vaiką, nusakyti jo sunkumus, taip pat pastebėti mokinio gabumus, pasiekimus.

2. Jaunimo mokyklos vaidmuo tenkinant mokinių specialiuosius ugdymosi poreikius: atvejo analizė

Tyrimas atliktas pagal tokį planą (1 paveikslas).

1 pav. Tyrimo planas.

2.1 Tyrimo metodologija

Atliekant tyrimą M. Jaunimo mokykloje, taikyti šie tyrimo ir duomenų analizės metodai: dokumentų analizė (mokyklos veiklą reglamentuojantys dokumentai, asmeninės mokinių bylos bei kiti mokyklos dokumentai), interviu turinio analizė, apklausos raštu deskriptyvinė (aprašomoji) analizė. Siekiant išsiaiškinti M. jaunimo mokyklos veiklos tikslą ir nuostatas, susijusias su pagalbos teikimu specialiuos ugdymosi poreikius turintiems mokiniams, buvo analizuojami šie mokyklos dokumentai: 1) Marijampolės jaunimo mokyklos bendrieji nuostatai patvirtinti Marijampolės savivaldybės tarybos 2005 m. rugsėjo 30 d. sprendimu Nr. 1-634. 2) Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl Jaunimo mokyklų koncepcijos“ 2005 m. gruodžio 12 d. Nr. ISAK-2549, Vilnius. 3) Marijampolės jaunimo mokyklos Direktorės 2011-08-29 įsakymu Nr. V- 40 patvirtintas Marijampolės mokyklos vaiko gerovės komisijos darbo reglamentas.

Tyrime dalyvavo 19 respondentų, kurie pasirinkti tikslinės atrankos būdu - tai specialistai ir pedagogai, dirbantys su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais mokiniais; taip pat tėvai, auginantys specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus, ir tėvai, kurių vaikai neturi specialiųjų ugdymosi poreikių; tyrime taip pat dalyvavo Vaiko gerovės komisijos pirmininkė (pavadootoja ugdymui) kuri organizuoja vaiko gerovės komisijos (VGK) veiklą, kartu su kolegomis ir tėvais sprendžia įvairias mokinių ugdymosi problemas mokykloje. Tyrime taip pat dalyvavo 13-16 metų mokiniai, iš jų 3 mokiniai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių bei 3 įprastinės raidos mokiniai.

Tyrime taikytas interviu metodas, atliktas pagal 5 skirtingus klausimynus:

Klausimynas, skirtas tėvų apklausai: interviu metu buvo apklausti 6 mokinių tėvai, iš kurių 3 tėvai augina specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus. Tėvams buvo pateikti 8 klausimai, kuriais siekta išsiaiškinti tėvų ir pedagogų bei specialistų bendradarbiavimą padedant vaikui. Taip pat norėta atskleisti tėvų požiūrį į bendradarbiavimą su mokyklos bendruomenės nariais, palyginti jų ir pedagogų nuomones.

Klausimynas, skirtas specialistams ir pedagogams: mokyklos specialistams pateikta 18 klausimų, pedagogams - 15 klausimų; buvo apklausti 3 mokyklos pagalbos mokiniui specialistai ir 3 dalykų mokytojai. Atsakymai į klausimus turėjo padėti išsiaiškinti, kaip sekasi dirbti Jaunimo mokyklos specialistams, psichologei, dviem socialinėms pedagogėms, kurios dirba su mokiniais, turinčiais specialiųjų ugdymosi poreikių, bei teikia konsultacijas mokiniams, kuriems taikomos minimalios priežiūros priemonės, taip pat konsultuoja ir mokinių šeimas. Siekta išsiaiškinti, ar

pavyksta bendradarbiauti su mokiniais, jų šeimomis, kokia pagalba teikiama, kokie mokiniai čia mokosi. Dalyvavusių tyrime pedagogų vidutinis darbo stažas yra apie 5 metai. Tarp apklaustųjų pedagogų buvo lietuvių kalbos, matematikos ir muzikos mokytojai. Jos nuolat dirba, bendrauja su vaikais, dvi iš jų turi auklėjamąsias klases, tad puikiai supranta bendradarbiavimą su pedagogais, specialistais, mokyklos administracija bei tėvais.

Klausimynas, skirtas mokinių apklausai: buvo pateikiama 17 klausimų, kuriais siekta išsiaiškinti mokinių savijautą mokykloje, patiriamus ugdymosi ir bendravimo su pedagogais sunkumus, mokinių tolesnius planus. Apklausoje dalyvavo 6 Marijampolės jaunimo mokyklos mokiniai, iš kurių 3 turi specialiuosius ugdymosi poreikius. Mokinių amžius 13-16m.

Klausimynas mokyklos Vaiko gerovės komisijos pirmininkei (pavaduotojai ugdymui): buvo pateikta 12 klausimų siekiant išsiaiškinti, kuo ypatinga M. jaunimo mokykla, kaip ji padeda vaikams, turintiems individualių poreikių, kaip dirba vaiko gerovės komisija. Vaiko gerovės komisijos pirmininkė M. jaunimo mokykloje dirba neilgai, dar tik 2 metus, tačiau stengiasi su visa specialistų komanda atrasti naujų būdų, kaip padėti mokiniams.

Siekiant išsiaiškinti Jaunimo mokyklos *mokinių kaitos tendencijas per pastaruosius 5 metus*, buvo naudojamosi M. jaunimo mokyklos vienos 10 klasės buvusių mokinių asmeninėmis bylomis, dienynais, mokinių registrais, direktorės ataskaitomis už mokslo metus, švietimo pagalbos pažymomis. Tyrimo metu išanalizuotos 26 mokinių bylos, siekiant išsiaiškinti mokinių atvykimo priežastis, iš kur mokiniai atvyksta, kur dažniausia išvyksta baigę Jaunimo mokyklą, kokiose šeimose gyvena ar turi specialiųjų ugdymosi poreikių.

Kituose šio skyriaus poskyriuose pateikta tyrimo rezultatų analizė, siekiant atsakyti į tyrimo probleminius klausimus ir numatytus uždavinius.

2.2 Jaunimo mokyklos mokiniai ir jų kaita

Siekiant išanalizuoti M. jaunimo mokyklos kontingentą, atskleisti esminius mokinių ugdymosi poreikius bei jų pokyčius per pastaruosius metus, išanalizuotos 26 mokinių bylos bei mokyklos dokumentai. Mokinių kaita matyti 2 paveiksle.

Moksl. m. Mokiniai	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
-------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Mokinių skaičius	90	84	71	70	55
Mergaičių skaičius	23	16	16	19	16
Berniukų skaičius	67	68	55	51	39
Kurioje klasėje mokėsi daugiausiai mokinių?	Suformuotos 2 10 klasės. Mažiausiai mokinių 6-7 jungtinėje klasėje	Suformuotos 2 10 klasės. Mažiausiai mokinių 6-7 jungtinėje klasėje.	Suformuotos 2 10 klasės po 17 mokinių. Mažiausiai 6-7 jungtinėje klasėje (8 mok.)	10 kl.- 28 mok. Mažiausiai mokinių 8 klasėje.	10 kl. - 20 mok. 9 kl. - 14 mok. 8 kl.-12 mok. 6-7 kl.- 9 mokiniai.
SUP turinčių mokinių skaičius	8	11	17	18	16
Kokia teikiama pagalba mokiniui mokykloje?	Socialinė, psichologinė	Socialinė, psichologinė; II pusmetį įsteigtas spec. pedagogo etatas	Socialinė, psichologinė, specialioji.	Socialinė, psichologinė, specialioji.	Socialinė, psichologinė, specialioji.

2 pav. M. jaunimo mokyklos mokinių kaita per 5 mokslo metus

Atlikta penkerių mokslo metų mokinių kaitos analizė leidžia teigti, kad per pastaruosius metus mokinių skaičius M. jaunimo mokykloje sumažėjo 35 mokiniais, mokinių amžius taip pat pasikeitė. Jaunimo mokykloje buvo formuojama daugiau vyresnių klasių (dešimtyjų), tačiau nuo 2012/2013 m. m. mokinių skaičius ženkliai išaugo ir žemesnėse klasėse. Taip pat didelis skirtumas pastebėtas ir tarp mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių. Prieš 5 metus specialiųjų ugdymosi poreikių mokinių M. jaunimo mokykloje mokėsi tik 8 mokiniai, per 5 metus jų padaugėjo dvigubai. Dauguma mokinių jau nuo pradinių klasių dėl savo elgesio keliauja iš vienos mokyklos į kitą ir galiausiai atsiduria „paskutinėje stotelėje“ Jaunimo mokykloje. Iš čia iškritę ir nebaigiantys 10 klasės mokiniai, turintys elgesio problemų, keliauja tik į vaikų socializacijos centrą arba nebesimoko niekur.

Jaunimo mokykloje mokosi mokiniai nuo 6 iki 10 klasės. Jau į 6 klasę vaikai ateina turėdami nustatytus specialiuosius ugdymosi poreikius, skirtas minimalias priežiūros priemones bei kitas rekomendacijas, tokias, kaip: lankyti mokyklą, lankytis pas psichologą ir socialinį pedagogą. Šie mokiniai atvyksta iš kitų mokyklų jau praradę mokymosi motyvaciją, dažniausiai mokiniai jau keletą metų nelanko mokyklos. Tokius mokinius itin sunku vėl sugrąžinti į mokyklą. Tačiau klasės

vadovų, specialistų pagalba įvairiais metodais bandoma, kad jie po truputėlį įsitrauktų į ugdymo(si) procesą.

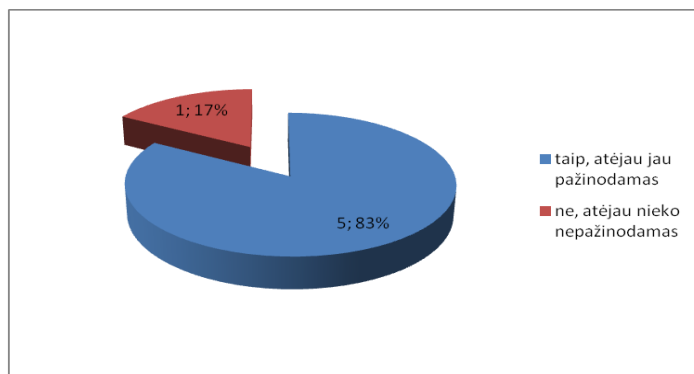
Vienas iš dažniausiai mokyklos taikomų metodų - tai nuolatinis lankymasis namuose, bendravimas su tėvais, pačiam mokiniui rodomas dėmesys. Toks rūpestis mokinį skatina pasijusti reikalingu. Dažniausiai į jaunimo mokyklą naujas mokinys atsiunčiamas toks, kuriam taikoma minimali priežiūros priemonė, mokinys turi kitų sunkumų. Todėl Jaunimo mokyklos tikslas - padėti mokymosi motyvų stokojantiems, dėl socialinių - ekonominių sąlygų negalintiems baigti dieninės pagrindinės mokyklos asmenims ugdytis ir gauti kokybišką bendrąsias programas ir išsilavinimo standartus atitinkantį bendrąjį pagrindinį išsilavinimą, sudaryti sąlygas jų optimaliai saviraiškai.

Per mokslo metus iš vaikų socializacijos centro į jaunimo mokyklą grįžta nuo 3 iki 5 mokinių. Iš jų tik vienas būna susimąstęs apie savo tolimesnę elgesį ir gyvenimą. Dažniausiai, praėjus kuriam laikui, mokinio elgesys vėl tampa toks, kaip ir buvo - netinkamas elgesys su draugais ir mokytojas, nenoras mokytis, gatvės muštynės, vagystės. Dažnai nepilnamečiai mokyklos mokiniai jau turi teistumą. Būna atvejų, kai į Jaunimo mokyklą ateina mokiniai iš Kauno nepilnamečių kolonijos.

Mokinių asmens bylų analizė. Išanalizuotos vienos klasės mokinių asmens bylos. Išanalizavus mokinių bylas, galima teigti, jog 26 mokiniai, kurie 2013 metais baigė M. Jaunimo mokyklos 10 klasę, buvo labai skirtingi. Iš 26 mokinių 3 augo globos namuose, 1 su globėjais, 3 mokinių gimimo liudijime nurodytas tik vienas iš tėvų dar 19 mokinių turi abu tėvus, tačiau iš jų net 12 yra išsituokę. Dažniausia mokiniai į M. jaunimo mokyklą atvykdavo dėl mokymosi motyvacijos stokos, mokyklos nelankymo. Kaip matyti iš mokinių bylų, mokiniai dažniausiai atvyko iš kitų M. miesto pagrindinių mokyklų. Bylose nėra nurodyta, dėl kokių priežasčių, tačiau M. jaunimo mokyklos pedagogai tai išsiaiškina. Iš 26 mokinių minimalios priežiūros priemonę turėjo 3 mokiniai, 1 mokiniai mokslo metų eigoje buvo taikyta vidutinės priežiūros priemonė tai yra, teismo sprendimu metams nukreipta į socializacijos centrą.

Iš 26 mokinių 7 mokiniai turi specialiųjų ugdymosi poreikių, iš jų 2 mokėsi pagal individualizuotą ugdymo programą, 5 pagal pritaikytą ugdymo programą. Mokiniai, kurie baigė Jaunimo mokyklą turėdami individualizuotą programą, toliau nebesimoko. Dar 3 mokiniai mokėsi 10 klasėje buvo palikti kartoti kurso dėl mokyklos nelankymo. Kiti mokiniai mokslus tęsia kitose ugdymo institucijose: 4 mokiniai mokosi M. Profesinio rengimo centre ir 3 mokiniai M. Suaugusiųjų mokymo centre. Apie likusius mokinius duomenų nėra.

Mokinių charakteristikos buvo atskleisto per interviu su mokyklos mokiniais, pedagogais ir VGK pirmininke. Kalbant su mokiniais paaiškėjo, kad dažniausiai į Jaunimo mokyklą jie atvyksta jau žinodami, kas čia vyksta ir kokie čia mokosi vaikai. Į klausimą „Ar greitai susiradai draugų, o gal jau atėjai ką nors pažinodamas?“ 5 (83 %) mokiniai atsakė „atėjau jau pažinodamas kitus“ ir tik 1 iš apklaustųjų atsakė, jog ateidamas į mokyklą nieko nepažinojo (3 pav.) Galima teigti, jog apie mokyklą ir jos veiklą žino dauguma mokinių, jie vieni kitiems perduoda informaciją.

3 pav. Ar greitai susiradai draugų, o gal jau atėjai ką nors pažinodamas, %

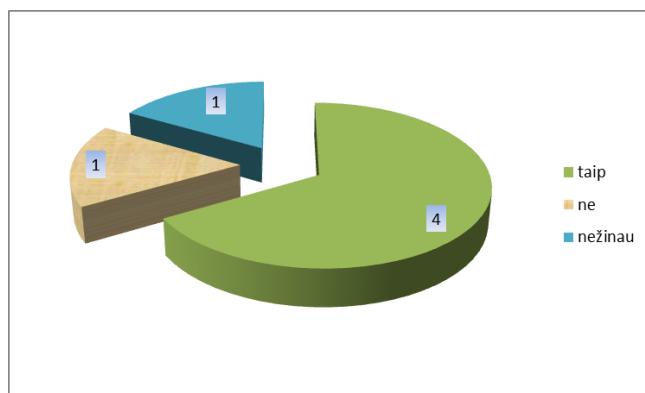
Į klausimą „Ar greitai pritapai mokykloje?“ mokiniai atsakė įvairiai. Dviem mokiniams reikėjo 2 savaitių, kad priprastų prie naujos aplinkos ir naujų draugų, trims mokiniams reikėjo 1 savaitės, vienai merginai prireikė 2-3 dienų, kad galėtų įsilieti į mokyklos veiklą.

Ne paslaptis, kad šiuo metu jaunimo mokyklose mokosi mokiniai, kurių gyvenimo sąlygos namuose yra labai prastos. Kitose mokyklose jie dėl savo elgesio nepritapo prie bendraamžių. Taip pat ir į klausimą „Kodėl atėjai į šią mokyklą?“ mokiniai atsakė įvairiai - „...čia lengviau mokintis...“. Pora mergaičių atsake, kad „...šiaip“, tačiau dėl ko, negalėjo paaiškinti. Vienas mokinys atsakė, kad „...ankstesnėje mokykloje jam sekėsi blogai mokytis, todėl pasiūlė ateiti į šią mokyklą...“

Pedagogų teigimu, čia mokosi vaikai: „...stokojantys mokymosi motyvacijos, turintys elgesio problemų...“, „...labai sudėtingi, sunkiais charakteriais...“. Socialinių pedagogų nuomonė sutapo su pedagogų, jie taip pat apie besimokančius mokinius galėjo pasakyti, kad jiems trūksta mokymosi motyvacijos, turi elgesio problemų ir pridūrė, kad „...nuolat darantys pažeidimus, stokojantys socialinių bei gyvenimo įgūdžių...“. Psichologės atsakymas skyrėsi nuo pedagogų tuo, jog ji palietė didžiausią vaikų problemą – šeimą. Ji teigia, jog *paprastai problemų turi visa šeima ir tos problemas keliauja iš kartos į kartą, labai daug vaikų turi specialiųjų poreikių ir bendraujant su tėvais akivaizdu, kad tai nėra vien vaiko problema, kad tai yra susiję ir su suaugusių situacija,*

didelė dalis šeimų vaikams nesugeba suteikti socialinių įgūdžių, bendravimo įgūdžių, didelė dalis šeimų gyvena asocialų gyvenimą, šeimose smurtaujama.

Norint išsiaiškinti, ar mokiniai noriai lanko mokyklą, buvo klausama, ar nori eiti į mokyklą? Apklaustieji atsakė įvairiai: 1 mergaitė atsakė „...kartais noriu, kartais ne...“. Net keturi mokiniai atsakė, kad nori ir nurodė priežastis, vieni dėl to, kad „...nereik mokintis...“, „...nes namie nėra ką veikti...“, kiti dėl to, kad gali susitikti su draugais ar tiesiog jiems patinka, kaip dėsto mokytojai ir jie jaučiasi, kaip namų aplinkoje. Ir tik vienas iš apklaustųjų atsakė, kad ne, jis nenori eiti į mokyklą ir nurodydamas priežastį atsakė – „... nėra čia ką veikti...“ (4 pav.).

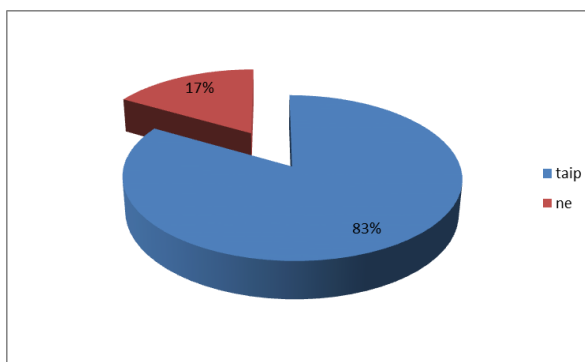

4 pav. Ar nori eiti į mokyklą (mokinių skaičius)?

Taip pat pedagogų buvo klausama, su kokiomis problemomis susiduriama pamokos metu? Koks mokinių, stokojančių mokymosi motyvacijos, lankomumas? Pedagogų nuomone, dažniausia problema, su kuria susiduria Jaunimo mokyklos pedagogai su mokiniais pamokų metu yra ta, kad mokiniai stokoja mokymosi motyvacijos, dažnas mokinys negeba išbūti visos pamokos (45 minučių), jie negeba sukaupti ir išlaikyti dėmesio. Panašiai atsakė visi 3 mokykloje dirbantys pedagogai, lietuvių kalbos mokytoja teigė, kad „...didžiausia problema vaikų negebėjimas išlaikyti dėmesio...“, o dėl pamokų lankomumo mokytoja atsakė, kad „...yra gerai lankančių ir vidutiniškai...“. Kita pedagogė teigia, kad „...jiems svarbu atsėdėti pamokose, bet neįgyti žinių. Lankomumas gana geras, nes pirmutinės pamokos yra dėkingos. Kadangi mokiniai būna ir atsikėlę, ir atėję, bet dar nebūna pavalgę, tai jie laukia maisto ir išsėdi pamokose...“ Mokiniai, gaunantys nemokamą maitinimą, laukia, kol galės pavalgyti, o pavalgę pabėga iš pamokų. Todėl kyla mokinių bėgimo iš pamokų ir mokymosi motyvacijos problemos.

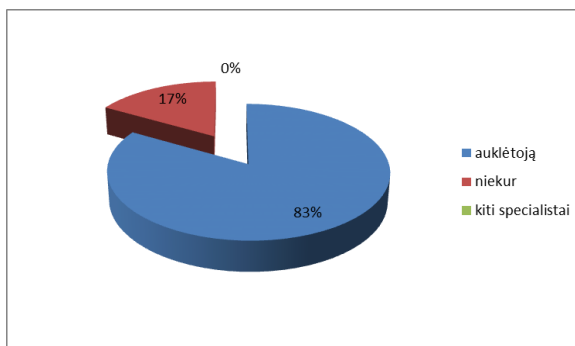
Jaunimo mokykloje akivaizdu, kad vaikas, turintis specialiųjų ugdymosi poreikių, nėra išskiriamas iš kitų mokinių. Į klausimą, ar dažnai pasitaiko smurto ir patyčių atvejų Jaunimo mokykloje, mokyklos pedagogai ir specialistai atsakė, jog nepastebi tyčiojimosi atvejų. Patys mokiniai į klausimą, kaip manai, ar mokykloje vaikai tyčiojasi vieni iš kitų ir kaip, atsakė įvairiai. Atliekant tyrimą iš 6 apklaustųjų tik viena mergaitė teigė, kad „...ne, nepasitaiko...“, o visi likusieji 5 mokiniai sakė, kad pasitaiko, kad vaikai vienas kitą pravardžiuoja, kartais muša. Vieno mokinio teigimu „...nėr tokios mokyklos, kad joje nebūtų patyčių. Aišku, nėra jau taip daug tyčiojamasi, nes mažiau mokinių...“ Išvada labai aiški, mokiniai daug ir dažnai tyčiojasi vieni iš kitų.

Pedagogai paklausti, ar daug dėmesio reikalauja mokiniai, turintys SUP, kaip pamokų metu tokiam mokiniui galite padėti, atsakė labai panašiai. Vienos mokytojos nuomonė sutapo su vaiko gerovės komisijos pirmininkės (pavadootoja ugdymui) nuomone: „...ne daugiau kiek kiti mokiniai, mokyklos mokiniai yra visi panašūs su didžiulėmis mokymosi spragomis ir elgesio problemomis...“ Kitos pedagogės nuomonė „...ne, nedaug reikia, bet kartais mokiny, kuris turi specialiuosius poreikius, kai kuriuos dalykus geriau supranta nei tas, kuris be specialiųjų poreikių...“ Trečioji mokyklos pedagogė mano: „...be abejo reikia, nors aš nepastebėjau, kad jiems reikėtų daugiau dėmesio, bet jiems duodi užduotis pagal jų sugebėjimus...“ Išvada ta, kad specialiųjų ugdymosi poreikių mokiniai Jaunimo mokyklos įsilieja į ugdymo procesą kartais net geriau nei kiti mokiniai. Norėdama išsiaiškinti, ar mokiniai bendrauja su klasės auklėtoja, pateiktas klausimas „Ar sutari su klasės auklėtoja? Kokiais klausimais kreipiesi į ją?“ 5 paveiksle matosi, kad mokiniai pasitiki auklėtoja, ir iškilus klausimams kreipiasi į ją. Iš apklaustų 6 mokinių tik 1 mokiny negalėjo atsakyti, kad sutaria su auklėtoja ir kreipiasi į ją kokiais nors klausimais. Visi kiti 5 (83%) mokiniai atsakė, kad sutaria ir kreipiasi visais klausimais kokie tik iškyla.

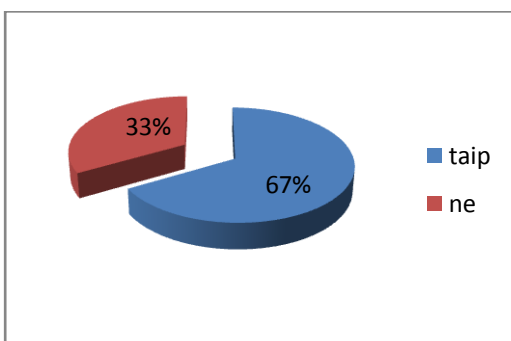
5 pav. Mokinių nuomonė apie bendravimą su klasės auklėtoja, %

Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad mokiniai sutaria su auklėtoja, tačiau svarbu išsiaiškinti, kur jie kreipiasi, jeigu jiems kas nors neaišku. Į klausimą „Jei iškyla koks nors klausimas, pas ką dažniausiai kreipiesi? Kaip tau jie padeda ir ką jie tau gali padėti?“ Kaip matyti 6 paveiksle, iš visų respondentų 5 mokiniai atsakė, kad, iškilus klausimui, jie kreipiasi į „...auklėtoją...“. Ir tik vienas mokinys atsakė „...dar niekur nesikreipiau, nes nebuvo iškilę jokių klausimų...“. Galima daryti išvadą, kad tarp mokinių ir auklėtojų vyrauja draugiški santykiai.

6 pav. Mokinių nuomone, jei iškyla koks nors klausimas, į ką jie dažniausiai kreipiesi, %

Siekiant išsiaiškinti, kaip mokiniai bendrauja su mokyklos bendruomene ir specialistais, pateiktas klausimas „Ar žinai, kokie mokykloje dirba specialistai? Kokie, išvardink.“ Keturi iš 6 apklaustųjų galėjo išvardinti mokyklos pagalbos specialistus: socialiniai pedagogai, specialioji pedagogė, psichologė. Viena mergaitė nežinojo, tačiau nurodė tai, jog „...lankausi pas jus, jūs specialioji pedagogė...“, paklausus ar lankosi pas socialinę pedagogę, ji atsakė „...nepriverčia...“ (7 pav.).

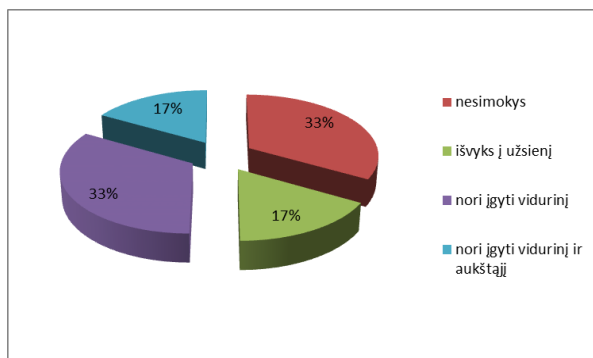

7 pav. Mokinių žinios apie mokykloje dirbančius specialistus, %

Kadangi mokykloje mokosi įvairių gabumų mokiniai, jiems siekiama sudaryti sąlygas tobulinti savo gebėjimus. Buvo svarbu sužinoti, ar visi mokiniai, kuriems reikia švietimo pagalbos,

ją gauna. Paaiškėjo, kad tik 1 mokinys turintis specialiųjų ugdymosi poreikių, lankosi pas visus specialistus (psichologę, socialinę pedagogę ir specialiąją pedagogę) ir pat sako, jog lankosi todėl, „...nes man reikia...“. 1 paauglys nesilanko nei pas vieną specialistą, dar 2 mokiniai lankosi pas psichologę, iš jų vienas mokinys teigia, kad „...galima eiti pas visus...“. 1 mergaitė, kuriai nustatyta specialieji ugdymosi poreikiai, nesilanko nei pas vieną mokyklos pagalbos specialistą. Dar 1 specialiųjų ugdymosi poreikių turinti mokinė lankosi tik pas specialųjį pedagogą.

Dažnai kyla klausimas, ką mokiniai veikia baigę Jaunimo mokyklą. Pateikus klausimą „ Ar turi ir kokių planų, ką darysi kai baigsi Jaunimo mokyklą?“ Iš visų apklaustųjų sužinojau, kad 2 vaikai dar neturi jokių planų po mokyklos. Viena mergaitė baigusi Jaunimą mokyklą žada išvykti dirbti į užsienį. 2 mokiniai planuoja toliau mokytis profesinio rengimo centre arba suaugusiųjų mokymo centre, kad įgytų vidurinį išsilavinimą. Ir tik 1 galvoja „...pabaigti dvylika klasių ir eiti mokytis į kolegiją...“(8pav.).

8 pav. Mokinių pasirinkimas, ką veiks, kai baigs M. jaunimo mokyklą, %

Analogiškas klausimas buvo pateiktas pavaduotojai ugdymui („Ar Jūs domitės baigusių vaikų tolimesniu ugdymusi? Ar specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai siekia tolesnio mokymosi?“).Jos teigimu: „...taip, tolesnis domėjimasis vaikų ugdymu vyksta, mūsų vaikai dažniausiai renkasi arba M. profesinio rengimo centrą, arba suaugusių mokymo centrą. Specialiųjų poreikių mokiniams yra sudėtingiau patekti į M. profesinio rengimo centrą, nes nepriimami mokiniai, kurie mokėsi pagal individualizuotas ugdymo programas, jie turėtų ieškoti galimybių mokytis kituose miestuose; tai vaikams sudėtinga, kadangi vaikų socialinė padėtis jiems to neleidžia...“.Nors M. jaunimo mokyklos administracija rūpinasi ir domisi vaikų tolimesniu gyvenimu, padeda jiems pasirinkti tolimesnį kelią, tačiau galimybių tęsti mokymąsi specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams yra nedaug.

2.3 Jaunimo mokyklos specialistų komandos veikla

Siekiant nustatyti, kaip M. jaunimo mokykloje teikiama pagalba specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams specialistų komandoje bei atskleisti specialistų bendradarbiavimą tarpusavyje, su tėvais su kitomis institucijomis, vyko interviu su specialistais, pedagogais, vaiko gerovės komisijos pirmininke.

Pateikti tokie klausimai: “Koks yra pagrindinis mokyklos tikslas? Į ką mokykla, numatydamą mokyklos tikslą, labiausiai atkreipia dėmesį?”. M. jaunimo mokyklos pavaduotoja ugdymui teigia „...kaip ir kiekvienos Jaunimo mokyklos, taip ir mūsų mokyklos pagrindinis tikslas yra grąžinti vaikus į nuosekliojo ugdymosi sistemą arba padėti išlikti tokiems mokiniams nuosekliojo mokymosi sistemoje. Taigi, kurdami šitos mokyklos tikslą ir orientuojamės, atkreipiame dėmesį, kad būtų sudarytos sąlygos mokiniams, kad jie sugebėtų baigti 10 klasių, įgytų pagrindinį išsilavinimą ir gebėtų toliau mokytis...“

Į klausimą, ką M. jaunimo mokykla daro, kad ugdymas būtų prieinamas kiekvienam mokiniui, pavaduotoja ugdymui (VGK pirmininkė) atsakė, kad „...mokykloje yra sutelkta specialistų komanda, kuri vertina, kaip mokiniams sekasi, žiūri kokios problemos yra, kaip jas reiktų taisyti, kokią pagalbą galėtume jiems skirti...“. Mokyklos pavaduotoja ugdymui mano, jog „...jaunimo mokykla nėra kažkuo ypatinga, kadangi vaikai įgyja pagrindinį išsilavinimą, tai yra bendrojo ugdymo mokykla, iš kitos pusės, tai yra specifiška mokykla, kadangi čia ateina mokiniai, turėdami įvairių problemų, ateina iš šeimų, kurios mažai skiria dėmesio vaikų ugdymuisi...“

M. jaunimo mokyklos vaiko gerovės komisijos darbo reglamente yra nuostata, kad Jaunimo mokyklos VGK paskirtis – rūpintis saugios ir palankios mokiniams aplinkos kūrimu, organizuoti ir koordinuoti prevencinį darbą, švietimo programų pritaikymą mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių (išskyrus poreikius, atsirandančius dėl išskirtinių gabumų), organizuoti švietimo pagalbos teikimą mokiniui, mokytojui ir vaiko atstovams pagal įstatymą ir atlikti kitas su vaiko gerove susijusias funkcijas. Mokykloje yra sudaryta vaiko gerovės komisija, kuri nuolat sprendžia iškilusias problemas ir nukreipia mokinius reikiama kryptimi.

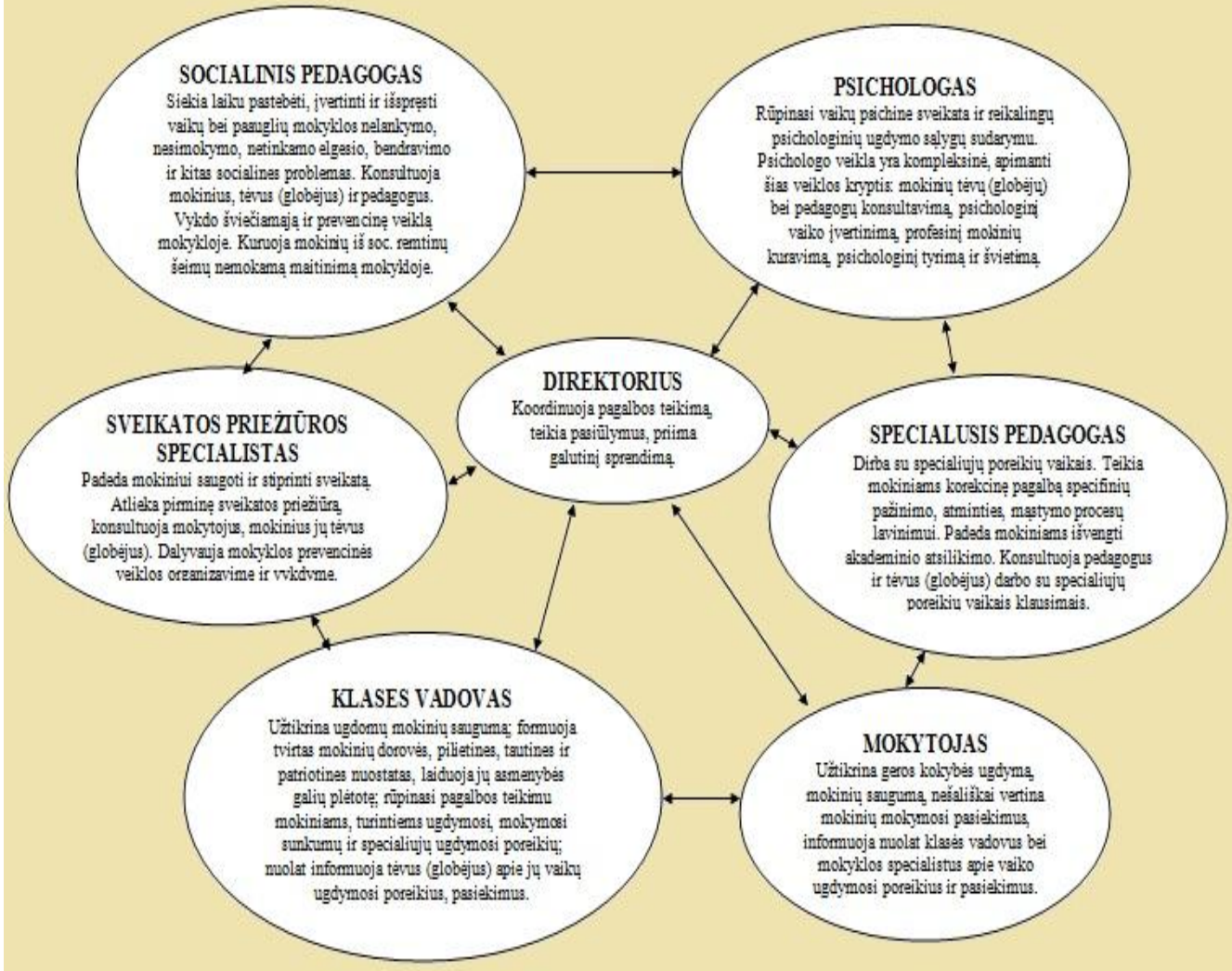
VGK pirmininkė (pavaduotoja ugdymui) teigia, kad „...mokykloje kaip ir kitose, VGK stengiasi, kad visiems mokiniams mokykloje būtų gerai, kad mokykloje būtų tvarka, užtikrintų saugumą kiekvienam mokiniui, laiku būtų pastebėtos problemos, numatytų priemones, tikslus kaip būtų galima jas pašalinti...“.

Kadangi mokyklos VGK siekia užtikrinti visų mokinių gerovę mokykloje, taip pat siekia išsiaiškinti „Kaip dažnai VGK nariai bendrauja, posėdžiauja?“ VGK pirmininkė, kuri dažniausiai ir sušaukia posėdžius, kai iškyla nenumatytų problemų, teigia, kad „...mokyklos VGK nariai renkasi kiekvieną savaitę, ketvirtadienį, kuomet yra aptariami bendrieji – einamieji klausimai. Kartą per mėnesį mes darome platesnį komisijos posėdį, kuomet be einamųjų klausimų sprendžiami dar kiti...“

M. Jaunimo mokyklos VGK sudaro „...2 socialiniai pedagogai, specialioji pedagogė, sveikatos priežiūros specialistė, mokyklos psichologė, mokyklos direktorė, mokyklos pavaduotoja ugdymui ir 2 dalykų mokytojai...“. Kadangi VGK mokykloje atlieka svarbų vaidmenį, padeda spręsti problemas, nukreipia mokinius tolimesnei veiklai, todėl buvo svarbu sužinoti pedagogų ir specialistų nuomonę apie Jaunimo mokyklos komisijos veiklą: „Kaip mokyklos VGK padeda spręsti iškilusias problemas su vaiku, jo šeima?“ Specialistų nuomone, komisija, organizuodama posėdžius padeda vaikui ir jo šeimai, susipažįsta su mokinio šeima, nes kaip teigia psichologė „... tada yra lengviau pasikviesti tėvus, nes kai tėvus kviečiasi specialistas, kažkaip tėvams sudėtingiau atrasti laiko, kada būna įvardijama, jog turi ateiti į komisijos posėdį, tada laiko atsiranda...“ Socialinių pedagogų nuomone, VGK „...komandos nariai ieško efektyvesnių būdų, kad padėtų vaikui išspręsti iškilusias problemas...“. Visi apklausti pedagogai teigia, mokyklos VGK padeda mokiniams „...vyksta posėdžiai, aptarimai, svarstymai, kviečiami tėvai ir sprendžiamos problemos...“

Išanalizavus specialistų, pedagogų ir pavaduotojos ugdymui nuomones į pateiktus klausimus, susidaro įspūdis, kad M. jaunimo mokykloje yra sudarytos sąlygos ugdytis mokiniams pagal pritaikytas, individualizuotas, bendrąsias programas. Mokiniais teikiamos visos reikiamos švietimo pagalbos: specialiojo pedagogo, socialinio pedagogo, psichologo. M. jaunimo mokykloje pagalbos teikimą koordinuoja mokyklos direktorius. Jis teikia ir priima pasiūlymus, priima galutinį sprendimą. Pagalbą M. jaunimo mokykloje teikiantys specialistai ir jų funkcijos pateiktos 9 paveiksle.

JAUNIMO MOKYKLOS PAGALBOS MOKINIAMS TEIKIMAS

9 pav. M. jaunimo mokyklos pagalbos mokiniams teikėjai

Taip pat buvo analizuotos pagrindinės specialistų funkcijos Jaunimo mokykloje. Specialistai apibūdino savo funkcijas pagal savo srities specifiką. Mokyklos psichologės funkcija „...teikti psichologinį švietimą, atlikti psichologinį įvertinimą, konsultuoti, atlikti bendruomenės grupių tyrimus. Tikslas būtų, padėti vaikams įsijungti į normalų mokyklos gyvenimą, paleisti sustojusią raidą „jei taip galima pasakyti, nes paprastai vaikai, kurie čia ateina, turi problemų ir jiems reikia pagalbos...“. Socialiniai pedagogai savo funkcijas nurodė skirtingai: pasak vienos „...teikti pedagoginę-socialinę pagalbą mūsų mokiniams, vaikams, kuriems pagalba reikalinga, be abejojimo ir

tėvams...“ , kita socialinė pedagogė teigė, „... užtikrinti vaiko gerovę, saugumą, siekiant pozityvios integracijos ir socializacijos visuomenėje...“.

Dėl nuolatinės migracijos iš vienos mokyklos į kitą nukenčia Jaunimo mokyklos mokinių, žinios. Todėl dauguma mokinių jau atvyksta į mokyklą turėdami specialiųjų ugdymosi poreikių, kuriuos nustato mokyklos ir pedagoginė psichologinė tarnyba. Paklausus pedagogų ir specialistų, ar jiems yra žinoma, kokia pagalba buvo teikta mokiniui prieš patenkant į mokyklą, psichologė teigė: *„...tos informacijos yra mažai, kadangi į mokyklą atkeliauja vaikas ir tik po kiek laiko atkeliauja jį lydintys dokumentai. Net jeigu vaikui yra specialieji poreikiai nustatyti, kartais ir šeima slepia. Norint sužinoti, kokia buvo skirta pagalba, bendradarbiaujama su kolegėmis psichologėmis iš kitų mokyklų, jeigu šeima sutinka, kad tokia informacija būtų pateikiama...“.* Socialinės pedagogės teigia: *„...tokia informacija nepasiekia mūsų institucijos ateinant vaikui, tačiau jei tai buvo kažkokios įpareigojimai kaip pavyzdžiui, minimalios priežiūros priemonių taikymas, tai esame informuoti, nes ir toliau turime dirbti su tuo vaiku...“* Pedagogų nuomone, taip pat informacijos gaunama labai mažai *„...jeigu yra raštai, tai tada žinome“;...jei būna atsiųsta, tai tada iš bylų tiesiog susipažįsti...“* Retais atvejais M. jaunimo mokykla pati kreipiasi į pedagoginę psichologinę tarnybą, kad būtų nustatyta pirminis mokinių žinių įvertinimas. Per pastaruosius 5 metus tokių vertinimų buvo tik vienas. Mokytojams, pastebėjus mokinio sunkumus ir elgesio problemas, buvo kreiptasi į mokyklos specialųjį pedagogą, vėliau į mokyklos VGK. Atliekant tyrimą išsiaiškinta, kokių specialiųjų ugdymosi poreikių turėjo mokinys ir kokia pagalba teikta mokykloje. Pedagogai ir specialistai kalba įvairiai: pedagogai teigia, kad *„... yra dokumentai byloje, bendraujama su specialiąja pedagoge...“;* specialistai teigia, kad *„... dažniausiai atėję į 6 klasę mokiniai jau turi diagnozuotus poreikius. Jei mes pastebime vaiką, kuris neturi dokumentų, kuriuose būtų nustatyti jo poreikiai, tada pradedama ieškoti, domėtis ir paaiškėja, kad šeima tiesiog bandė nuslėpti, kad poreikiai buvo nustatyti...“.* Apibendrinus specialistų ir pedagogų atsakymus, galima daryti išvadą, kad visi į mokyklą atvykstantys mokiniai ateina su pažymomis, kurios nurodo mokinio sunkumus, sutrikimus, todėl jaunimo mokyklai netenka atlikti pirminio įvertinimo.

Taip pat buvo svarbu išsiaiškinti, kaip specialiųjų ugdymosi poreikių mokiniams sekasi jaunimo mokykloje. Pedagogai teigia, kad *„...vieniems geriau, kitiems prasčiau...“ , „...kolektyve jie pritampa visai neblogai, vaikai jų neignoruoja...“.* Mokyklos švietimo pagalbos specialistai jiems teikia reikiamą pagalbą, todėl yra sudarytos sąlygos ugdytis.

Siekiant, kad mokiniai galėtų ugdytis, patirti sėkmę, svarbu išsiaiškinti, kaip specialiųjų ugdymosi poreikių mokiniams pateikiamos užduotys? Į šį klausimą visi 3 pedagogai atsakė

panašiai, jog jie stengiasi pritaikyti mokiniams užduotis, jas įvairiais būdais lengvinant ir diferencijuojant. Kaip teigia lietuvių kalbos mokytoja „...atsižvelgiant į jo sutrikimus stengiamės individualizuoti, diferencijuoti...“, matematikos mokytoja stengiasi palengvinti užduotis „...per praktinius uždavinius, kad suprastų...“. Akivaizdu, kad mokytojai vis dar labiau orientuojasi į sutrikimą nei į mokinio poreikius.

Mokykloje veikia pagalbos mokiniui komanda, tačiau ar mokiniai noriai dalyvauja konsultacijose, pokalbiuose, pamokose. Kaip teigia psichologė, „...dirbant su šiais vaikais reikia atsižvelgti į tai, jog jų fizinė, intelektualinė, emocinė raida, jų bendravimo įgūdžiai yra labai skirtingi ir reikia būtent prisitaikyti prie to vaiko...“; socialinės pedagogės nuomone „...kiekvienas specialistas dirbo ir dirba, ir taiko savo darbo metodus pagal tam tikrą specifiką...“; kita socialinė pedagogė teigia, kad „... metodus taikome pagal kiekvieno mokinio individualias problemas...“. Pasak socialinės pedagogės, mokiniai „...konsultacijas lanko, visi tai daro noriai, dažnai tenka priminti ir paraginti...“, pas kitą jie lankosi „...epizodiškai...“.

Aiškintasi, kokios sąlygos sudarytos specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams ugdytis Jaunimo mokykloje? Visų pedagogų ir specialistų nuomone, mokiniai čia turi geras sąlygas ugdytis, ir, kaip teigia viena socialinė pedagogė „...taip, nes yra sudaryta specialistų komanda, kuri tą pagalbą teikia ir teikia efektyviai...“.

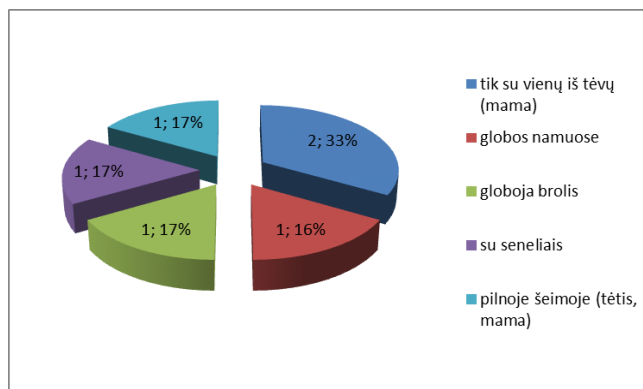
2.4 Šeimos ir jaunimo mokyklos bendradarbiavimas

Siekiant išsiaiškinti, kaip vyksta M. Jaunimo mokyklos ir šeimos bendradarbiavimas padedant vaikui, analizuota interviu metu gauta informacija iš tėvų, specialistų, mokinių, pedagogų bei remiantis mokyklos socialinio pedagogo dokumentais.

Kadangi mokiniai yra iš įvairių šeimų ir ne visos jos linkusios bendradarbiauti. Kai kurios šeimosvengia netgi bendrauti su mokyklos specialistais ir pedagogais. 2012-2013m.m. M. jaunimo mokykloje mokslo metus pradėjo 71 mokinyš. Iš jų 25 mokiniai gavo nemokamą maitinimą ir kitą socialinę paramą. Iš socialinės rizikos šeimų 2013 mokslo metais M. jaunimo mokykloje mokėsi 31 mokinyš. Didesnė dalis mokinių yra iš daugiavaikių šeimų, kiti gyvena su vienu iš tėvų ar auga globos namuose. Todėl bendradarbiavimas su tėvais, kurie nuolat dirba ar girtauja yra labai sudėtingas. Dalimi mokinių rūpinasi socialiniai darbuotojai, su kuriais ir tenka bendrauti. Mokinių šeimoms ir gyvenimo sąlygos yra panašios; kai kuriais mokiniais nėra tinkamai rūpinamasi,

gyvenimo sąlygos blogos, tokiems vaikams trūksta pasitikėjimo savimi, socialinių įgūdžių, šilumos, meilės, todėl jie turi rūpintis patys savimi.

Mokinių šeimų situacijos atspindi 10 paveiksle. Iš 6 tyrime dalyvavusių respondentų tik 1 mergaitė auga pilnoje šeimoje, kurią sudaro mama ir tėtis. 1 mokinys auga globos namuose, 2 apklaustieji auga tik su vienu iš tėvų (t.y. mama); 1 mokinį augina seneliai, nes tėvai išvykę dirbti į užsienį; 1 mokinį globoja brolis.

10 pav. Mokinių šeimų situacijos, %

Išanalizavus visų apklaustųjų nuomones apie bendravimą, bendradarbiavimą, rūpestį, matyti, kad tėvai tiki, jog jie labai rūpinasi savo vaikais, nors neneigia, kad apie jų vaiką dažniau praneša mokykla. Mokyklos bendruomenė mano, jog trūksta tėvų mokyklos veikloje, o ypač ugdant vaiką. Nuo tėvų ir vaikų bendravimo ir rūpinimosi jų ugdymosi pasiekimais priklauso mokinio mokymosi motyvacija. Paaiškėjo, kad net 5 mokiniais rūpinasi jų šeima, o 1 mergaitė teigia, jog ji nežino. Kaip buvo pasidomėta V GK pirmininkės, ar į V GK posėdžius yra kviečiami tėvai. V GK pirmininkė atsakė, kad „...žinoma, į komisijos posėdžius mes kviečiame ir tėvelius, labai gaila, retai sulaukiame jų, tada sudėtingiau pasidaro spręsti iškilusias problemas...“. Pedagogai teigia, jog tėvai ir vaikai yra įtraukiami į problemos sprendimą, ir, kaip teigia viena mokytoja, „...visų pirma, kai iškyla problema, kviečiamės tėvus į mokyklą ir pokalbiuose dalyvauja tėvai, vaikai, specialistai, administracija...“. Taip pat buvo svarbu išsiaiškinti, kaip tėvai ryžosi atvesti savo vaikus į šią mokyklą. Tėvai į šį klausimą atsakė įvairiai: „, liko kartoti kursą...“, „... pasiūlė ateiti į šią mokyklą...“, „...išmetė iš mokyklos...“ ar dėl to, kad „...nepritapo anoje mokykloje...“ Visi 6 tėvai savo vaikus atvedė į šią mokyklą neturėdami kito pasirinkimo. Visi kalbinti tėvai patenkinti savo vaikų ugdymu Jaunimo mokykloje.

Dažnai girdime, kad tėvai nėra įtraukiami į vaiko ugdymo procesą, bet ar įmanoma tėvams, nerodantiems susidomėjimo savo vaiku, padėti geriau pažinti savo vaiką. Norint išsiaiškinti kaip tėvai bendrauja su mokyklos bendruomene buvo svarbu sužinoti, kiek jie patys domisi vaiku. Tėvai teigia, kad dažniausiai jie bendrauja su auklėtoja, „...užeinu dažnai, nes arti gyvenu...“; kitos mamos gauna visą reikiamą informaciją iš auklėtojų, nes auklėtojos pačios praneša apie jų vaikų elgesį ar lankomumą. Kaip galime suprasti iš tėvų, jie patys nelabai domisi vaiku, dažniausiai pagrindinę informaciją praneša auklėtojas, kuris rūpinasi vaiku mokykloje. Tėvai didelio noro pasirūpinti savo vaiku nerodo, panašiai teigia ir mokyklos V GK pirmininkės teigimu „...pagrindinė problema, su kuria susiduria Jaunimo mokyklos, ne tik mūsų mokykla, yra bendradarbiavimas su tėvais, kadangi vaikais labiau rūpinasi mokykla, ne tėvai. Dažną kartą, kai mokykla kviečiasi tėvus aptarti, kokią pagalbą galėtume suteikti bendradarbiaudami, mokykla tėvų nesulaukia...“. Tėvai vengia domėtis vaiko ugdymo ar elgesiu. Apklausti mokiniai teigė, kad jų tėvai bendrauja su auklėtoja, tik 1 mokinė pasakė, kad jos mama bendrauja dar ir su socialine pedagoge. Tėvai, kai jiems kyla problemų dėl vaiko mokymosi, dažniausiai kreipiasi į klasės auklėtoją: „...į auklėtoją, bet skambinu ir direktorei...“; „...dažniausiai į auklėtoją, bet kartais ir į socialinę...“. Pedagogams taip pat aktualu, kad šeima kreiptųsi ir į juos. Jie teigia, kad mokiniais labiau rūpinasi jie nei jų šeimos, tačiau viena mokytoja sako, kad „...kartais kreipiasi tėvai norėdami pasiteirauti, kaip sekasi jų vaikui...“; „...dažniausiai mokykla tėvus nuolat informuoja apie vaiką, jo elgesį, kaip jam sekasi, kokios problemos...“.

Buvo siekta sužinoti, ar tėvai pažįsta mokykloje dirbančius specialistus ir kitus pedagogus ir ar žino, kokios pagalbos galima tikėtis ir ją gauti. Tėvai geriausiai pažįsta auklėtojas. Beveik visi tėvai žino, kad jų vaikui yra teikiama vienokia ar kitokia specialistų pagalba, keletas tėvų galėjo nurodyti, net ir priežastis „jis turi adaptuotą programą, tai eina pas psichologę, socialinę ir dar pas specialiąją...“, „...socialinę ir psichologę, nes turi minimalią priežiūrą...“. Dar viena mama nurodė, kad „...eina visur, pas psichologę ir dar kažkur...“. Tėvai yra informuoti, kur jų vaikas lankosi, kokią pagalbą gauna. Mokyklos pavaduotojos ugdymui teigimu, „...kiekvienas atėjęs į mūsų mokyklą gauna pagalbą, kuri jam yra būtina, kurią jam yra numačiusi pedagoginė psichologinė tarnyba. Kitas svarbus klausimas, ar mokiniai priima šią pagalbą? Kadangi mokyklos problema yra ta, kad bendrauti su mokinio tėvais nelengva, sunku tėvus pasikviesti į mokyklą, į tėvų susirinkimus ir kartu spręsti iškilusias problemas. Todėl yra atvejų, kada negalime teikti vaikams tinkamą pagalbą ne dėl to, kad mokyklai trūksta specialistų, bet dėl to, kad patys vaikai

nepriima pagalbos. Mokyklos ir šeimų menkas bendradarbiavimo spragos neigiamai veikia mokinio motyvaciją, lankomumą, ugdymąsi.

2.5 Jaunimo mokyklos ir kitų institucijų bendradarbiavimas siekiant padėti mokiniui

Interviu su M. jaunimo mokyklos specialistais ir pavaduotoja ugdymui leido išsiaiškinti, kad mokykla bendrauja su keletu institucijų, kurios mokyklai padeda spręsti iškilusias problemas dėl mokinių. Kaip teigia pavaduotoja ugdymui „...*pasitaiko, kad į VGK mes kviečiame miesto savivaldybės nepilnamečių reikalų inspektore, vaiko teisių atstovę, pedagoginės psichologinės tarnybos atstovę, kuomet reikia spręsti sudėtingesnes problemas, kurias mokykla viena pati yra nepajėgi išspręsti...*“. Yra buvę atvejų, kai mokyklai prireikia ir medikų pagalbos, nes ne visi mokiniai geba suvaldyti savo emocijas ir agresyvų elgesį. M. jaunimo mokyklai dažnai tenka bendradarbiauti ir su policija. Dažnai mokiniai įvykdo įvairius nusikaltimus - nuo vagystės iki smurtinių atvejų. Tokiu atveju, mokyklai tenka bendradarbiauti su policijos nepilnamečių reikalų skyriumi. Jei kyla sudėtingesnių atvejų mokykloje, į vaiko gerovės komisijos posėdžius pasikviečiami ir atstovai, kad padėtų išspręsti iškilusias problemas, papasakotų apie jiems gerai žinomo mokinio nusikalstamą veiką. Dėl specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių dažnai tenka bendrauti su M. pedagogine psichologine tarnyba, kuri padeda išsiaiškinti mokinio sunkumus. Dažnai Jaunimo mokykla kreipiasi į PPT, norėdama įvertinti mokinio galimus sunkumus, kadangi tėvai yra linkę nuslėpti mokinio ugdymosi sunkumus, kurie pastebimi vaikui atvykus mokytis į mokyklą. Kadangi mokykloje mokosi vaikai, turintys elgesio sunkumų, jiems trūksta mokymosi motyvacijos, kyla sunkumų dėl mokyklos lankomumo, kartais vaikai linkę vaikatauti. Tokiais atvejais mokyklai sunku pačiai įveikti problemas, todėl pagalbos kreipiamasi į savivaldybės vaiko gerovės komisiją, kuri skirdama minimalios priežiūros priemonę, įpareigoja mokinį lankyti mokyklą, mokykloje esančius pagalbos specialistus. Vėliau, jei ir šios priemonės būna neefektyvios, skiriama vidutinės priežiūros priemonės, kurios teismo sprendimu leidžia perkelti mokinį į vaikų socializacijos centrą vieneriems metams. Vaikų teisių apsauga tarnyba bendradarbiauja su mokykla nuolat, nes mokiniai yra iš šeimų, kurios negeba tinkamai pasirūpinti savo vaiku. Dažnai tenka tarnybai pranešti apie neprižiūrėtą, neturintį pastovios gyvenamosios vietos, girtaujantį kartu su tėvais mokinį.

Apibendrinant atlikto tyrimo rezultatus, galima teigti, kad Jaunimo mokykla yra bendrojo ugdymo sistemos dalis, tačiau taip pat ji patiria ir specifinių sunkumų dėl mokinių individualių poreikių. Kadangi ir mokiniams, ir jų tėvams neretai kyla socialinių problemų, mokykla turi ieškoti tokių pagalbos būdų, kad būtų tenkinami ir mokinių, ir jų šeimų poreikiai. Mokyklai ir šeimai bendradarbiauti sekasi sunkiai, todėl didelė atsakomybė tenka specialistams, pedagogams, ypač klasės auklėtojais.

IŠVADOS

1. Tyrimo rezultatai, remiantis vienos mokyklos atveju, parodė, kad Jaunimo mokyklos kontingentą sudaro mokiniai, dažniausiai pasižymintys mokymosi motyvacijos stoka bei elgesio sunkumais; dalies mokinių situacijos susijusios su teisėsauga. Dauguma mokinių gyvena socialinės rizikos aplinkose. Mokiniai į Jaunimo mokyklą patenka su jau nustatytais specialiaisiais ugdymosi poreikiais, tačiau mokykla ne visada gauna reikiamą informaciją, kuri būtina norint tęsti švietimo pagalbą. Mokykloje sudaryta pagalbos specialistų komanda, kuri stebi naujai atvykusius mokinius ir vertina jų gebėjimus.
2. Mokyklos dokumentų analizė parodė, kad per pastaruosius penkerius metus mokinių skaičius mokykloje sumažėjo. Jaunimo mokyklos mokiniais tampa vis jaunesnio amžiaus vaikai. Daugumai vaikų taikomos minimalios priežiūros priemonės.
3. Tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad Jaunimo mokykloje sudarytos tinkamos sąlygos ugdytis specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiam mokiniui. Jaunimo mokykloje, kaip ir kitose bendrojo ugdymo sistemos mokyklose, veikia Vaiko gerovės komisija. Specialistų komanda (psichologas, socialiniai pedagogai, bei specialioji pedagogė) specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiam mokiniui sudaro sąlygas ugdytis, padeda įveikti sunkumus.
4. Remiantis tyrimo dalyvių teigimu, mokykloje dirbantys pedagogai ir specialistai nuolat bendrauja tarpusavyje, mokytojai dažnai bendrauja su mokyklos specialistais, auklėtojais. Mokyklos bendruomenė stengiasi palaikyti kuo glaudesnius tarpusavio santykius, kad galėtų padėti mokiniui. Mokykla palaiko ryšius su Savivaldybės vaiko gerovės komisija, Pedagogine psichologine tarnyba, Vaiko teisių apsauga, Nepilnamečių inspekcija. Tačiau didžiausių sunkumų patiriama bendraujant su šeima - tyrimo dalyvių teigimu, tėvai nenoriai įsitraukia į savo vaiko ugdymą, siekiant bendrų su mokykla tikslų.
5. Tyrimas leidžia teigti, kad dalyvavusi Jaunimo mokykla iš esmės neišsiskiria iš bendrojo ugdymo sistemos, nebent tik tuo, jog čia mokiniams skiriamas išskirtinai didelis dėmesys dėl jų elgesio sunkumų. Jaunimo mokykla siekia, kad ugdymasis būtų prieinamas kiekvienam mokiniui, kad būtų tenkinami individualūs jo poreikiai, padedama įveikti mokiniui kylančias problemas, kurių šios mokyklos mokiniai patiria labai daug. Jaunimo mokykloje sudaromos sąlygos ugdytis įvairių gabumų turintiems mokiniams ir neiškristi iš mokyklos.
6. Remiantis tyrime dalyvavusių mokinių nuomone, dalis jų vertina mokyklos dedamas pastangas, siekia įgyti vidurinį išsilavinimą, baigę mokyklą planuoja toliau mokytis profesinio rengimo centre arba suaugusiųjų mokymo centre.

Literatūra

1. Ališauskas A. (2001). *Specialiųjų ugdymosi poreikių tenkinimas bendrojo lavinimo mokyklose: pokyčių analizė*. Specialiųjų poreikių vaikų pažinimas ir ugdymas. (p. 8-10)
2. Ališauskas A., Ališauskienė S., Gerulaitis D., Melienė R., Miltenienė L., Šepelytė O. (2008). *Specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo lygis ir poreikis Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose*. Specialus ugdymas, 1 (18) (p. 124)
3. Ališauskas A., Ališauskienė S., Gerulaitis D., Melienė R., Miltenienė L., Šepelytė O. (2008). *Specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo lygis ir poreikis Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose*. Specialus ugdymas, 1 (18) (p. 124)
4. Ališauskas A., Kaffemanienė I., Melienė R., Miltenienė L. (2011). *Inkliuzinis ir specialusis ugdymas tėvų požiūriu*. Specialusis ugdymas 2 (25) (p. 115)
5. Ališauskienė S., Miltenienė L. (2004) „*Bendradarbiavimas tenkinant specialiuosius ugdymosi poreikius*“ mokomoji knyga. Šiauliai.
6. Jaunuolių balsas. Lygių galimybių švietimo užtikrinimas. Europos specialiojo ugdymo plėtros agentūra [žiūrėta: 2013-11-26] (prieiga per internetą) <https://www.european-agency.org/publications/ereports/young-voices-meeting-diversity-in-education/EPH-LT.pdf>
7. <http://www.mmj.lt/mokykla>
8. Jovaiša L. (2001) „*Edukologijos pagrindai*“ studijų knyga, Šiaulių universitetas.
9. Karvelis V. (2001) „*Neįgalių vaikų psichologinės pedagoginės sąlygos šeimoje*“ Šiauliai,
10. Kaffemanienė I. (2001). *Specialiųjų poreikių vaiku integracija. Požiūrio problema*. Specialiųjų poreikių vaikų pažinimas ir ugdymas. (p. 103)
11. Keinys, S. (Vyr. red.) ir kt. (2000). *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
12. Kučinskas, V., Kučinskienė, R. (2000). *Socialinis darbas švietimo sistemoje*. Teoriniai aspektai: studijų knyga. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
13. Kvieskienė G. (2003). „*Socializacija ir vaiko gerovė*“. Vilnius.
14. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2005 m. gruodžio 12 d. Nr. ISAK-2549 „*Dėl Jaunimo mokyklų koncepcijos*“, Vilnius.
15. Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas. Valstybės Žinios, 2003, Nr. 63-2853 (2003-06-28).
16. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas 2011, Nr. XI-1281, Vilnius.

17. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2011 m. liepos 13 d. įsakymu Nr. V-1265/V-685/A1-317 „*Dėl mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, grupių nustatymo ir jų specialiųjų ugdymosi poreikių skirstymo į lygius tvarkos aprašo patvirtinimo*“. Vilnius.
18. LR švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas 2011m. kovo 17 d. Nr. XI-1281, Vilnius.
19. LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2011-09-30 Nr. V – 1795 „*Dėl mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo*“, Vilnius.
20. LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2011-04-11 Nr. V-579 „*Dėl mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo*“, Vilnius.
21. LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2012m. gegužės 8d. Nr. V – 766 „*Dėl nuosekliojo mokymosi pagal bendrojo ugdymo programas tvarkos aprašo patvirtinimo*“, Vilnius
22. LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2012m. birželio 28 d. Nr. V – 1049 „*Dėl mokymosi formų ir mokymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo*“, Vilnius
23. LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2011 m. liepos 8 d. Įsakymas Nr. V-1228 „*Dėl Specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo*“. Vilnius.
24. LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2011 m. liepos 5 d. Įsakymas Nr. V-1215 „*Dėl Psichologinės pagalbos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo*“.
25. LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2011 m. liepos 8 d. Įsakymas Nr. V-1229 „*Dėl Specialiosios pagalbos teikimo mokyklose (išskyrus aukštąsias mokyklas) tvarkos aprašo patvirtinimo*“.
26. LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2011 m. rugsėjo 30 d. Įsakymas Nr: V-1775 „*Dėl mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių (išskyrus atsirandančius dėl išskirtinių gabumų) pedagoginiu, psichologiniu, medicininu ir socialiniu pedagoginiu aspektais įvertinimo ir specialiojo ugdymosi skyrimo tvarkos aprašo patvirtinimo*“
27. Marijampolės Jaunimo mokyklos Direktorės 2011-08-29 įsakymu Nr. V – 40. Marijampolės Jaunimo mokyklos VGK darbo reglamentas.
28. Matulionis, A. (2002). *Sociologija*. Vilnius: Homo Liber.
29. Miltenienė L., Melienė R., Kairienė D. (2013) „*Specialistų kompetencija dirbti su mokiniais, turinčiais specifinių mokymosi sutrikimų*“. Specialusis ugdymas, 1(28) (p. 74)
30. Miltenienė L., Venclovaitė I. (2012). „*Pedagogų bendradarbiavimas inkliuzinio ugdymo kontekste*“. Specialusis ugdymas 2 (27) (p. 100)

31. Ozolaitė V. (2001). *Specialiojo pedagogo ryšio su ugdytinio šeima palaikymo svarba, forma, sunkumai*. Specialiųjų poreikių vaikų pažinimas ir ugdymas. (p. 143)
32. Pakalniškienė S. (2001). „*Nežymiai sutrikusio intelekto vaikų, globojamų šeimose ir institucijose, elgesio ypatumai*“. Specialiųjų poreikių vaikų pažinimas ir ugdymas. (p. 146)
33. Roberta M. Berns (2009). *Vaiko socializacija. Šeima, mokykla, visuomenė*. Poligrafija ir informatika.
34. Sabaliauskienė R. (2010). *Lietuvos kelias inkliuzinio kelio link*. Specialusis ugdymas, 2 (23) (p. 158).
35. Samsonienė L. (2011) „*Negalios fenomenas integraliame ugdymo ir sporto procese*“. Monografija. Vilnius.
36. UNESCO (2005). Guidelines for inclusion. Ensuring access to education for all. Paris: Author (<http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001402/140224e.pdf>)

Kristina Kruglaitė
The Master's Degree Thesis
"Meeting of special educational needs of students in Youth school"

Summary

In the *theoretical* part of the thesis, documents regulating Youth Schools are reviewed in order to ascertain how students with special educational needs are involved into mainstream education system, what is the role of the teachers training those students, how school and family co-operates.

The aim of the research: to reveal what kind of support for a further successful adulthood life students with special educational needs can obtain in Youth School.

The object of the research: support for the students with special educational needs in a Youth School.

Methods of the empirical research: document analysis (school activities regulating documents, personal portfolios and records of students, other school documents), content analysis of interviews, survey analysis. 19 respondents, selected for special purpose, participated in the study - specialists and teachers working with students; parents having children with and without special educational needs; chairwoman of children's wealth commission: 13-16 years old students, 3 of them – with special educational needs and 3 students of regular development. In the *empirical* part of master thesis school students sample and its changes are analysed, support for students with special educational needs are revealed, and the school-students' families co-operation as well as inter-institutional networking meeting individual needs of students is analysed.

Conclusions:

1. The results, based on school case study, showed that the student sample of Youth School consists of students lacking learning motivation and having behaviour problems. The vast majority of the students are from social risk environment. Although students come to Youth School with already identified special educational needs, the school not always receives proper information needed. The group of professionals set up at school observes new students and evaluates their knowledge and skills. The analysis of school documents showed, that in recent five-year period number of students has decreased, but younger students enter the school now. To most of the students the minimal supervision program has been applied.
2. Judging from the results of the research it can be said, that there are proper conditions for students with special needs to study at Youth school. Here, just like in other schools, children's wealth commission is established. The group of specialists helps students to study and overcome difficulties they meet.
3. According to the respondents, teachers and specialists interact constantly. School community tries to maintain close relations in order to support students. The school also interacts with the children wealth commission of the local administration, pedagogical psychological service, children rights protection service, judiciary. However, the major difficulties experienced in dealing with the family.
4. The study suggests that Youth School that participated in the research does not stand out from the mainstream education system, except to the fact that there is an exceptionally strong focus on students' behavioural difficulties. The Youth school aims to make education accessible to each student in order to meet the individual needs of the student, and to support them to cope with difficulties.
5. According to the students participated in the study, some of them appreciate school's efforts, they seek to gain secondary education and have plans to study further in vocational training or adult education